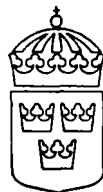

Regeringens proposition

1985/86: 159

om ändring i naturvårdslagen (1964: 822)

m. m.

Prop.
1985/86: 159

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 20 mars 1986.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Birgitta Dahl

Propositionens huvudsakliga innehåll

För att stärka skyddet av våra våtmarker föreslås bestämmelser i naturvårdslagen (1964: 822) om krav på tillstånd av länsstyrelsen för markavvattningsföretag. Vidare föreslås att i lagen tas in en bestämmelse som gör det möjligt för regeringen att överlämna åt statens naturvårdsverk att meddela föreskrifter om nationalparkers vård och förvaltning.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1986.

1 Förslag till

Lag om ändring i naturvårdslagen (1964: 822)

Häriigenom föreskrivs i fråga om naturvårdslagen (1964: 822)¹

dels att 5, 20 och 37 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 18 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Angående nationalparkers vård och förvaltning förordnar regeringen.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer *äger* för varje särskild nationalpark meddela de föreskrifter beträffande rätten att färdas över nationalparken eller *eljest* vistas där *ävensom angående* ordningen i övrigt inom området, som *finnas erforderliga* för att *trygga* ändamålet med nationalparken.

Föreslagen lydelse

5 §

Angående nationalparkers vård och förvaltning förordar regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer*.

Regeringen eller *den* myndighet som regeringen bestämmer *får* för varje särskild nationalpark meddela de föreskrifter beträffande rätten att färdas över nationalparken eller *annars* vistas där *och beträffande* ordningen i övrigt inom området, som *behövs* för att *tillgodose* ändamålet med nationalparken.

18 c §

Åtgärder som utförs för att avvattna mark, för att sänka eller tappa ur en sjö eller för att skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål (markavvattning), får inte vidtas utan länsstyrelsens tillstånd. Ett tillstånd till markavvattning skall förenas med de villkor som behövs för att begränsa eller motverka menlig inverkan på naturmiljön av företaget.

För detaljdränering genom täckdikning krävs tillstånd endast om det föreligger sannolika skäl att företaget medför menlig inverkan på naturmiljön. Tillstånd behövs inte för markavvattning som sker i samband med täkt av torv vartill tillstånd har lämnats enligt lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter m. m. Tillstånd behövs inte hel-

¹ Lagen omtryckt 1974: 1025.

ler för att utföra rensningar för att bibehålla vattnets djup eller läge.

Om en markavvättning inte skulle medföra någon menlig inverkan på naturmiljön inom ett område, får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, länsstyrelsen beträffande detta område föreskriva undantag från skyldigheten att söka tillstånd enligt första stycket.

20 §²

Kan arbetsföretag, som ej omfattas av tillståndstvång enligt 18 eller 19 §, komma att väsentligt ändra naturmiljön, skall, innan företaget utföres, samråd ske med länsstyrelsen. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan föreskriva att inom landet eller del därav anmälan för samråd alltid skall göras i fråga om särskilda slag av arbetsföretag.

Beträffande arbetsföretag som sägs i första stycket *äger* länsstyrelsen förelägga företagaren att vidtaga de åtgärder som *finnas erforderliga* för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön.

Bestämmelserna i denna paragraf *skola* ej avse bebyggelse inom område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan, och ej heller företag vartill tillstånd lämnats enligt vattenlagen (1983: 291) eller miljöskyddslagen (1969: 387).

Kan arbetsföretag, som ej omfattas av tillståndstvång enligt 18, 18 c eller 19 §, komma att väsentligt ändra naturmiljön, skall, innan företaget utföres, samråd ske med länsstyrelsen. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan föreskriva att inom landet eller del därav anmälan för samråd alltid skall göras i fråga om särskilda slag av arbetsföretag.

Beträffande arbetsföretag som sägs i första stycket *får* länsstyrelsen förelägga företagaren att vidtaga de åtgärder som *behövs* för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön.

Bestämmelserna i denna paragraf *skall* ej avse bebyggelse inom område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan, och ej heller företag vartill tillstånd lämnats enligt vattenlagen (1983: 291) eller miljöskyddslagen (1969: 387).

37 §³

Till böter eller fängelse i högst sex månader dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot förbud eller föreskrift som meddelats enligt 5, 8, 10, 11 eller 14 §, 16 § andra stycket eller 19 §,

2. bryter mot 16 § första stycket första punkten eller, om ej gärningen är ringa, mot 16 § första stycket andra punkten,

3. bryter mot 17 § andra stycket, om ej gärningen är ringa.

² Senaste lydelse 1983: 654.

³ Senaste lydelse 1982: 1097.

4. utför täkt i strid mot 18 § eller åsidosätter villkor som är förenat med tillstånd till täkt,

4. utför täkt eller åtgärd för markavvattning utan att ha behövligt tillstånd enligt 18 eller 18 c § eller bryter mot villkor eller föreskrift som har meddelats i samband med sådant tillstånd,

5. underlåter att fullgöra skyldighet som föreskrivits med stöd av 18 a § eller 20 § första stycket,

6. bryter mot 22 § första eller tredje stycket eller mot föreskrift som meddelats i samband med medgivande enligt tredje stycket,

7. åsidosätter stadgandet i 23 §, om ej gärningen sker på plats, till vilken allmänheten icke äger tillträde eller har insyn, eller gärningen är ringa, eller

8. uppför vilthägn i strid mot 24 a § eller åsidosätter villkor som är förenat med tillstånd till vilthägn.

Utbyte av brott som avses i första stycket 4 skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart obilligt.

Utbyte av brott som avses i första stycket 4 skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart oskäligt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

Beträffande markavvattningsföretag, för vilka ansökan om förordnande av förrättningsman att handlägga förrättning enligt vattenlagen (1983: 291) eller motsvarande äldre bestämmelser har inkommit till länsstyrelsen före ikraftträdandet, gäller äldre bestämmelser.

2 Förslag till

Prop. 1985/86: 159

Lag om ändring i lagen (1986: 000) om ändring i naturvårdslagen (1964: 822)

Härigenom föreskrivs att 3 § naturvårdslagen (1964: 822) i paragrafens lydelse enligt lagen (1986: 000) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

3 §¹

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Vid prövning av frågor som rör naturvård skall tillbörlig hänsyn tas till övriga allmänna och enskilda intressen. Härvid skall lagen (0000: 000) om hushållning med naturresurser m. m. tillämpas.

Beslut i frågor som avses i 7–11 §§, 13 §, 18 § första, andra och fjärde styckena, 19 § samt 20 § andra stycket får inte meddelas i strid mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Beslut i frågor som avses i 7–11 §§, 13 §, 18 § första, andra och fjärde styckena, 18 c §, 19 § samt 20 § andra stycket får inte meddelas i strid mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

¹ Lydelse enligt prop. 1985/86: 90.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 mars 1986

Närvarande: statsrådet Peterson, ordförande, och statsråden Bodström, R. Carlsson, Hellström, Wickbom, Johansson

Föredragande: statsrådet Johansson

Lagrådsremiss om ändring i naturvårdslagen (1964: 822)

1 Inledning

I samband med att riksdagen antog en ny vattenlag (1983: 291) hemställde riksdagen hos regeringen om utredning och förslag om tillståndsplikt för markavvattningsföretag i naturvårdslagen (JoU 1982/83: 30, rskr 274).

Inom jordbruksdepartementet har med anledning härav utarbetats promemorian (Ds Jo 1985: 2) Förprövning av markavvattningsföretag enligt naturvårdslagen (1964: 822). Promemorian har remissbehandlats.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels den inom jordbruksdepartementet upprättade promemorian som *bilaga 1*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 2*.

Inom jordbruksdepartementet pågår ett arbete med en nationalparksförordning. Som ett led i det pågående delegeringsarbetet i regeringskansliet avses föreskrifter om nationalparkernas vård och förvaltning i fortsättningsen beslutas av statens naturvårdsverk i stället för av regeringen. För detta krävs en ändring i 5 § första stycket naturvårdslagen.

2 Allmän motivering

2.1 Tillståndsprövning av markavvattningsföretag

2.1.1 Bakgrund

Beträffande bakgrunden till förslaget om tillståndsprövning av markavvattningsföretag hänvisas till bilaga 1. Riksdagen har numera beslutat lag (1985: 620) om vissa torvfyndigheter (prop. 1984/85: 120, Nu 27, rskr 363).

2.1.2 Allmänna överväganden

Naturen är vår gemensamma egendom. Våra naturresurser är begränsade. Mångfalden och artrikedomen i vår natur är i dag hotad. Vi har ansvar inför kommande generationer att se till att vår flora och fauna inte utarmas. Med hänsyn härtill måste utnyttjandet av våra naturresurser alltid föregås

av en noggrann planering, varvid omsorgen om naturvärdena måste vara vägledande.

Dessa grundläggande principer har lagts fast av regeringen i den proposition om lag om hushållning med naturresurser m. m. (prop. 1985/86: 3) som f. n. behandlas av riksdagen. I propositionen, som skall ses som ett fullföljande av den fysiska riksplaneringen, föreslås lagregler som innebär bl. a. att områden som har betydelse från allmän synpunkt på grund av sina naturvärden skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön. Områden som är av riksintresse för naturvärden skall skyddas mot åtgärder av det nu nämnda slaget. Det föreslås också lagregler om att mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt så långt möjligt skall skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

Våtmarker är en av de naturtyper där behovet av ett ökat skydd särskilt aktualiserats. Många djur och växter är helt beroende av våtmarker för att kunna leva vidare. Strandängar, sumpskogar, mossar, kärr och blandmyrar representerar betydelsefulla och känsliga ekosystem med växt- och djursamhällen som inte förekommer i andra naturmiljöer.

Strävan efter att ta i anspråk ny mark för uppodling och att förbättra odlingsbetingelserna på befintlig jordbruksmark har under gångna tider dock lett till att mycket betydande arealer av för naturmiljön samt djur- och växtlivet värdefulla sjöar och andra våtmarker har avvattnats. Särskilt stor omfattning har markavvattningen av naturliga skäl fått i de syd- och mellansvenska jordbruksområdena, inräknat Öland och Gotland. En liknande utveckling har skett även inom skogsbruket. Denna avvattningsverksamhet har avsevärt begränsat förekomsten av opåverkade våtmarker. Föreliggande prognoser tyder på att det även i framtiden kommer att ställas stora anspråk på exploatering av våtmarker, framför allt för skogsbruks- och energiutvinningsändamål. I det sistnämnda hänseendet har intresset främst riktats mot torvutvinning.

Särskilt värdefulla våtmarksområden har i vårt land skyddats mot exploatering, bl. a. genom bildande av naturreservat. I ett fall, Store Mosse i Jönköpings län, har en betydelsefull myrmark avsatts till nationalpark.

Skyddet av våtmarker är också en viktig internationell naturvårdsfråga. I den s. k. våtmarkskonventionen (Convention on Wetlands), som undertecknades av Sverige i december 1974, framhålls våtmarkernas värde för fågelskyddet. Samtidigt markeras våtmarkernas botaniska, limnologiska och hydrologiska betydelse. I konventionens lista över internationellt viktiga våtmarker har för Sveriges del tagits upp 20 särskilt viktiga områden.

De stora anspråk som riktas mot våra våtmarker och de följder en omfattande markavvattning kan få för naturmiljön skärper enligt min mening kraven på en effektiv naturvårdslagstiftning. Varje avvattningsföretag måste noga prövas med hänsyn till dess långsiktiga effekter på naturmiljön.

En avgörande förutsättning för en god naturresurshushållning i fråga om våtmarkerna är att vi har tillfredsställande kunskaper om våtmarkerna, deras antal och karaktär. Denna kunskap nås bl. a. genom de inventeringar av våtmarkerna som naturvårdsverket utför i samarbete med länsstyrelserna i Uppsala, Jönköping, Kronobergs, Kalmar, Kristianstads, Hallands,

Älvsborgs, Skaraborgs, Kopparbergs och Västerbottens län. I flertalet av de nu nämnda länen beräknas inventeringsarbetet vara avslutat i år, medan arbetet i Kopparbergs och Västerbottens län, där våtmarksarealen är mycket stor, väntas vara slutfört år 1989. I flertalet av landets övriga län har länsstyrelserna utfört egna inventeringar.

Genom de nu beskrivna inventeringarna bör det vara möjligt att successivt få ett bättre underlag för bedömningar av olika våtmarkers skyddsvärde. Utöver denna form av inventering pågår också en mera riktad inventeringsverksamhet. Regeringen gav således våren 1985 statens energiverk i uppdrag att genomföra en torvmarksinventering i syfte att öka kunskaperna om torvmarkernas förutsättningar för energiproduktion. Denna inventering skall bedrivas i samarbete med naturvårdsverket och vara slutförd senast den 30 september 1986.

Det är viktigt att den kunskap vi har om behovet av att skydda våtmarkerna förs ut till dem som har inflytande över dessa markers utnyttjande eller bevarande. Särskild betydelse i detta sammanhang har den rådgivning som skogsvårdsstyrelser och lantbruksnämnder lämnar till markägare i olika produktionsfrågor. Såsom framhållits bl. a. i prop. 1985/86: 74 om jordbruksforskning, m. m. är det viktigt att rådgivningen inom lantbruket i ökad utsträckning kommer att omfatta rådgivning om produktionsmetoder som innebär ett ökat hänsynstagande till miljöskydds- och naturvårdsaspekter.

Också forskningen om våtmarkerna måste vidgas och intensifieras. Som ett uttryck för detta behov vill jag se det långsiktiga, tvärvetenskapliga program för skogsforskning som skogs- och jordbrukets forskningsråd lagt fram. Programmet omfattar en intensifierad och vidgad forskning kring skogsskötsel på våta marker. I regeringens skrivelse till riksdagen om forskning rörande skog och miljö (1985/86: 76) har förordats att forskningsprogrammet genomförs.

2.1.3 Lagstiftningsbehovet

I gällande lagstiftning finns olika bestämmelser som kan användas för att skydda värdefulla våtmarker. Viktigast härvidlag är naturvårdslagens (1964: 822), NVL, bestämmelser om naturreservat, naturvårdsområden och samråd mellan företagare och länsstyrelsen beträffande arbetsföretag som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön. I skogsvårdslagen (1979: 429) och lagen (1979: 425) om skötsel av jordbruksmark, den s. k. skötsellagen, finns bestämmelser om att hänsyn skall tas till naturvårdens intressen vid bedrivande av skogs- resp. jordbruk. Enligt den nya vattenlagen (1983: 291) skall, till skillnad mot vad som tidigare gällde, även dikingningsföretag bedömas med hänsyn till deras inverkan på motstående allmänna intressen, t. ex. naturvårdsintresset.

Trots konstaterandet att den nya vattenlagens regler om förprovning innebär en skärpning av tillståndsplikten för markavvattningsföretagen, har riksdagen ansett att våtmarker ofta kan ha ett så stort och mångsidigt bevarandevärde att det vattenrättsliga provningssystemet beträffande markavvattningsföretag borde kompletteras med bestämmelser om till-

ståndsprovning enligt NVL. Riksdagen har därför av regeringen begärt förslag om sådan provning. Med anledning härav har den i det föregående nämnda promemorian upprättats inom jordbruksdepartementet (bilaga 1).

Remissinstanserna har delade uppfattningar om förslaget i promemorian. Något förenklat kan sägas att förslaget tillstyrks av de instanser som företräder naturvårdsintresset, men avstyrks av instanser som företräder jord- och skogsbruksnäringarna.

För egen del vill jag anföra följande. De kontroll- och styrmöjligheter för samhället som gällande lagstiftning erbjuder är av varierande styrka. Skogsvårdslagens och skötsellagens hänsynsparagrafer liksom naturvårdslagens bestämmelser om naturvårdsområden eller samrådsskyldighet ger inte samhället tillräckliga möjligheter att förhindra icke önskvärd avvattning av värdefulla våtmarker. Att inrätta naturreservat är möjligt enbart när en våtmark behöver särskilt skydd eller vård på grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur, sin skönhet eller eljest märkliga beskaflighet eller då våtmarken är av väsentlig betydelse för allmänhetens friluftsliv. Med hänsyn härtill och till att förfarandet när naturreservat bildas är omständligt och tidsödande ger enligt min mening bestämmelserna om naturreservat inte tillräckliga möjligheter att tillgodose de skyddsbehov som föreligger. Jag bedömer därför att varken NVL eller skötsellagarna för jord- och skogsbruk ger samhället tillräckliga instrument för att åstadkomma ett tillfredsställande skydd av våra våtmarker.

Den nya vattenlagen synes i och för sig ge förbättrade möjligheter att skydda våtmarker mot utdikning. Jag delar emellertid riksdagens uppfattning att det är tveksamt om man med stöd av den nya vattenlagen kan få en tillräcklig kontroll över markavvattningsföretag som berör värdefulla våtmarker. Bl. a. synes vattenlagens regler om tillståndsplikt lämna ett ganska stort utrymme för den enskilde företagaren att avgöra om tillstånd enligt den lagen till företaget skall inhämtas. En förrättning enligt vattenlagen är dessutom ofta både omständlig och kostsam. Därtill kommer att, i de fall ett markavvattningsföretag tillståndsprövas vid förrättning enligt vattenlagen, naturvårdsintresset kan ha svårt att hävda sig mot exploateringsintressena vid den avvägning som skall ske enligt denna lag. En ytterligare provning av markavvattningsföretag ligger också i linje med de hushållningsbestämmelser som föreslås i naturresurslagen. Mot bakgrund av det nu anförda biträder jag förslaget att i NVL föra in regler om tillståndsplikt för markavvattningsföretag.

I det följande behandlar jag den närmare utformningen av förslaget till tillståndsplikt enligt NVL.

Mitt förslag: I NVL tas in en ny bestämmelse som innebär att markavvattning inte får ske utan länsstyrelsens tillstånd. För detaljdränering genom täckdikning skall tillståndsplikt föreligga endast om det finns sannolika skäl för att företaget medför menlig inverkan på naturmiljön. Från tillståndsplikt undantas rensningar samt markavvattning som sker i samband med täkt av torv, vartill tillstånd lämnats enligt lagen (1985: 620) om vissa torvfyndigheter m. m. Beträffande områden där ett markavvattningsföretag inte skulle medföra någon menlig inverkan på naturmiljön skall regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, länsstyrelsen kunna föreskriva om undantag från tillståndsplikten.

Promemoriaförslaget: Överensstämmer med mitt utom såvitt avser möjligheten för länsstyrelsen att föreskriva undantag från tillståndsplikten.

Remissinstanserna: En klar gräns går mellan å ena sidan dem som företräder naturvårdsintresset, vilka tillstyrker förslaget, och å andra sidan dem som har jordbruks- och skogsbruksnäringarna inom sina ansvarsområden, vilka avstyrker förslaget. Till de förstnämnda har även anslutit sig statens energiverk och till de sistnämnda Svea hovrätt.

De som avstyrker förslaget hänvisar till att naturvårdsintressena genom den utvidgade förprövningskyldigheten och de förändrade tillåtlighetsreglerna i nya vattenlagen kommer att tillgodoses tillräckligt i samband med markavvattning. Åtminstone bör erfarenheterna från tillämpningen av vattenlagen avvaktas innan förprövningskyldighet införs även i NVL. Dessa remissinstanser anser också att det föreslagna förfarandet blir onödigt byråkratiskt med ökad tidsåtgång för ärendehantering och ökade kostnader för både de enskilda och myndigheterna som följd.

Skälen för mitt förslag: När det gäller frågan om hur vidsträckt en förprövningsplikt enligt NVL bör vara, har i promemorian föreslagits att den skall omfatta alla markavvattningsföretag utom sådana som normalt inte innebär någon risk för skador från naturvårdssynpunkt samt sådana som har samband med torvutvinning för energiändamål. Jag ansluter mig härtill. Jag kan således inte biträda förslag från remissinstanser att från tillståndsplikten generellt undanta avvattning av jordbruksmark eller skogsdikning. Jag vill i sammanhanget redovisa att det enligt vad jag erfarit mycket sällan förekommer att dikning för skogsproduktion hänskjuts till förrättning enligt vattenlagen. Den prövning av skogsdikningsföretag som förutsattes komma att ske till följd av den utvidgade förprövningsplikten enligt vattenlagen synes hittills ha uteblivit.

I fråga om tillståndspliktens omfattning förordar jag att tillstånd i princip bör krävas för varje åtgärd som innefattas i vattenlagens definition av markavvattning. Härigenom undviks den svårighet som det kan innebära att i lagtexten göra en avgränsning mellan prövningspliktiga och inte prövningspliktiga företag. Undantag bör emellertid göras för sådana företag som normalt inte medför någon risk för menlig inverkan på naturmiljön.

Ett undantag bör göras för detaljdränering genom täckdikning. Endast om det finns sannolika skäl att ett sådant företag leder till menlig inverkan på naturmiljön bör tillståndsplikt föreligga. Prövningsplikten bör heller inte gälla sådana rensningar i ett vattendrag som utförs för att bibehålla avbördningsförmågan. S. k. skyddsdikning är en åtgärd som vidtas för att hindra grundvattnet att stiga efter en skogsavverkning och som därför underlättar återväxten. Skyddsdikning torde inte omfattas av vattenlagens definition av markavvattning i 1 kap. 3 § första stycket punkt 4, eftersom kravet på att åtgärden skall varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål inte kan anses vara uppfyllt. Till skyddsdikning är givetvis inte att hänföra sådan dikning av ett avverkat område som, om den hade skett före avverkningen, hade varit förprövningspliktig. Från naturvårdssynpunkt torde skyddsdikning i regel sakna betydelse. Skyddsdikning bör alltså inte omfattas av NVL: s regler om tillståndsplikt.

Tillståndsplikten bör inte heller omfatta dikning som sker för torvtvättning vartill tillstånd krävs enligt torvlagen (1985:620). Länsstyrelsen är prövningsmyndighet enligt den lagen, varför erforderliga naturvårdshänsyn kan tas vid länsstyrelsens prövning enligt denna. Torvtäkter för annat än energiändamål skall provas av länsstyrelsen enligt 18 § naturvårdslagen. Prövningen av en sådan täkt och en markavvattningsåtgärd som behövs för det ändamålet bör naturligtvis utan någon särskild föreskrift samordnas av länsstyrelsen.

Tillståndsprövningen enligt NVL av markavvattning bör liksom annan tillståndsprövning enligt NVL ske hos länsstyrelserna. Länsstyrelsen är enligt 23 § naturvårdsförordningen (1976:484) redan samrådsmyndighet beträffande skogsdikning. Samrådsförfarandet torde vara minst lika arbetskrävande som ett tillståndsförfarande, åtminstone när det gäller företag där det blir aktuellt att genom förelägganden om begränsningar eller andra åtgärder, t. ex. reservatsbildning, skydda ett våtmarksområde. Länsstyrelserna har dessutom att bevaka allmänna intressen beträffande bl. a. sådan markavvattning som provas enligt vattenlagen. Visserligen är det kammarkollegiet som har att föra talan för allmänna intressen i vattenmål, men kollegiet torde i allmänhet vara beroende av länsstyrelsens sakkunskap för att kunna utföra sin talan. Min bedömning är därför att det, med en smidig tillämpning av den av mig förordade tillståndsprövningen, inte skall behöva bli någon ökad arbetsbelastning för länsstyrelserna.

En del av de markavvattningsföretag som kommer att bli föremål för tillståndsprövning är företag som inte alls eller endast i ringa grad medför någon menlig inverkan på naturmiljön. Svårigheten att i en lagtext avgränsa sådana företag från företag som orsakar menlig inverkan medför emellertid att tillståndsplikten, med nyss angivna undantag, bör utformas så att det inte kan uppstå någon tvekan om dennas omfattning. Länsstyrelsen bör emellertid ges möjlighet att föreskriva undantag från tillståndsplikten. Sådana undantag bör kunna föreskrivas för områden där det med ledning av utförda inventeringar eller annat underlag i förväg går att bedöma att dikningsföretag i princip kan medges från naturvårdssynpunkt och där de eventuella föreskrifter om skyddsåtgärder eller försiktighetsmått som behövs kan meddelas inom ramen för ett samrådsförfarande.

Länsstyrelserna bör för att underlätta för sig själva, markägarna och andra berörda myndigheter ta till vara alla möjligheter att göra prövningsförfarandet enkelt och smidigt. Som ett led häri bör länsstyrelserna anpassa behovet av utredningar efter ärendets art. En bedömning av en lantbruksnämnd eller skogsvårdsstyrelse att ett företag inte kommer att orsaka någon nämnvärd, menlig inverkan på naturvårdsintresset bör i många fall vara tillräcklig för att länsstyrelsen skall kunna meddela tillstånd utan någon ytterligare utredning. Av stor betydelse för länsstyrelsens prövning blir resultatet av den pågående våtmarksinventeringen. Genom det bedömningsunderlag som inventeringen ger skapas förutsättningar för att länsstyrelserna snabbt skall kunna avgöra inkommande ansökningar.

Som jag tidigare sagt bör en tillståndsprövning av här förordad slag inte bli mera resurskrävande än länsstyrelsernas nuvarande hantering av våtmarksfrågorna. Jag vill dock understryka betydelsen av att alla möjligheter till ett enkelt och smidigt förfarande tas tillvara. Därvid bör också eftersträvas att skogsvårdsstyrelserna och lantbruksnämnderna inlemmas aktivt i prövningsförfarandet. Redan enligt gällande regler skall all skogsdikning anmälas till skogsvårdsstyrelsen, som har att med eget yttrande rörande företagets skogliga lämplighet överlämna anmälan till länsstyrelsen för samråd enligt 20 § NVL. Med hänsyn till de kunskaper och den erfarenhet som finns inom skogsvårdsstyrelserna, torde dessa ha goda förutsättningar att även medverka vid bedömningen av dikningens inverkan på naturmiljön. Ett samarbete liknande det som jag vet redan förekommer i några län mellan länsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen bör därför kunna utvecklas också i övriga län.

Någon motsvarighet till det formaliserade samrådet enligt 23 § naturvårdsförordningen finns inte vid markavvattning för jordbruksändamål. Lantbruksnämnderna torde dock ändå ofta underrätta länsstyrelserna när det föreligger risk för att ett markavvattningsföretag kan stå i strid med naturvårdsintressen. Genom de ändringar som nyligen gjorts i skötsellagen har lantbruksnämnderna fått ett ökat ansvar för frågor om naturvårdshänsyn inom jordbruket. Vad som sagts nyss om skogsvårdsstyrelsernas roll i ifrågasvarande prövningsförfarande bör därför på motsvarande sätt kunna gälla lantbruksnämnderna.

Det får ankomma på naturvårdsverket att efter samråd med lantbruksstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen bedöma huruvida allmänna råd för samarbetet mellan de regionala myndigheterna behöver meddelas.

Den föreslagna tillståndspliktsregeln enligt NVL innebär att det i vissa fall kan bli fråga om en prövning både enligt NVL och vattenlagen av markavvattningsföretag. Med ledning av de uppgifter som lämnats av några länsstyrelser finns det dock skäl att anta att detta kommer att bli sällsynt åtminstone vad gäller skogsdikningsföretag. När ett företag kan behöva prövas enligt både NVL och vattenlagen bör, som jag närmare redovisar i det följande, den egentliga naturvårdsbedömningen ske vid tillståndsprövningen enligt NVL. Denna bör då också regelmässigt ske först. En sådan prövningsordning är att föredra, eftersom förfarandet hos länsstyrelsen blir väsentligt enklare och billigare för sökanden än en förrättning enligt vattenlagen.

Vid den tillståndsprövning enligt NVL som länsstyrelsen skall göra kommer uttömmande att behandlas företagets verkningar på naturmiljön. Här ligger även en bedömning av om företaget strider mot antagna planer eller förordnanden som meddelats enligt NVL.

Av de motstående intressen som brukar förekomma i samband med markavvattningsföretag är naturvårdsintresset det vanligaste. Även fiskeintresset och andra allmänna intressen kan emellertid beröras. Om prövningen enligt NVL utmynnar i ett tillstånd torde markägaren på grundval av materialet i det ärendet och lämpligen i samråd med länsstyrelsen ofta kunna göra den bedömningen att det är uppenbart att inte några andra allmänna intressen skadas. Beträffande fiskeintresset bör samråd lämpligen ske med fiskenämnden. Tillstånd enligt vattenlagen skulle då inte behöva sökas annat än om det behövs enligt lagens 4 kap. 2 § andra stycket, dvs. när särskild tvångsrätt behövs eller när två eller flera skall delta i företaget och någon överenskommelse inte har träffats om delaktigheten eller om enskilda intressen på annat sätt berörs. I de fall det sker en efterföljande prövning enligt vattenlagen kommer denna att förenklas genom att naturvårdsfrågorna i praktiken redan är avklarade.

Om tillstånd enligt NVL vägras till ett företag, innebär detta att företaget inte får genomföras. Det ligger därför i markägarens eget intresse att en förrättning som har påbörjats enligt vattenlagen inställs så snart beslutet enligt NVL vunnit laga kraft.

Det förslag till tillståndsprövning enligt NVL av markavvattningsföretag som nu läggs fram har till änd. mål att förbättra skyddet av landets våtmarker. Vid tillståndsprövningen av ett markavvattningsföretag skall länsstyrelsen tillämpa den tillåtlighetsregel som finns i 3 § NVL. Enligt den blir det tilltänkta företagets inverkan på naturmiljön av stor betydelse vid prövningen. Givetvis skall i bedömningen även ingå intresset av att jordbruks- och skogsmark skall kunna skötas rationellt och ge god avkastning.

I propositionen (1985/86: 90) om följdlagstiftning till den nya plan- och bygglagen m. m. föreslås att naturresurslagen skall tillämpas vid prövning av bl. a. tillståndsfrågor enligt naturvårdslagen. Detta innebär således att tillåtligheten av ett markavvattningsföretag skall bedömas även mot bakgrund av hushållningsbestämmelserna i naturresurslagen.

2.2 Förslag till ändring i 5 § NVL

Mitt förslag: Regeringen bemyndigas att överlämna till en myndighet att meddela föreskrifter om nationalparkers vård och förvaltning.

Skälen för mitt förslag: Beslut om att avsätta ett område till nationalpark meddelas av regeringen efter medgivande av riksdagen. Riksdagen bestämmer ändamålet med nationalparken. Enligt 5 § första stycket NVL ankommer det därefter på regeringen att förordna om nationalparkens vård och förvaltning. Bestämmelser om de särskilda nationalparkernas gränser samt om deras vård och förvaltning finns f. n. spridda i ett stort antal reglementen och andra författningar.

Enligt 5 § andra stycket NVL får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för varje särskild nationalpark meddela de föreskrifter beträffande rätten att färdas över nationalparken och att vistas där liksom angående ordningen i övrigt inom området som behövs för att trygga ändamålet med nationalparken. I naturvårdsförordningen finns närmare bestämmelser angående förvaltningen av nationalparkerna.

Statens naturvårdsverk har framfört önskemål om att bestämmelserna om nationalparkerna och parkernas vård och förvaltning samlas i en nationalparksförordning. I förordningen skulle därvid förtecknas alla landets nationalparker och de syften för vilka de bildats. Av kartbilagor till förordningen skulle vidare framgå nationalparkernas gränser. Till förordningen skulle dessutom föras över naturvårdsförordningens bestämmelser om nationalparker. Jag har för avsikt att föreslå regeringen att besluta om en sådan nationalparksförordning.

Som jag nyss nämnde är det regeringen som enligt 5 § första stycket NVL skall förordna om en nationalparks vård och förvaltning. Jag anser att det, som ett led i det pågående delegeringsarbetet i regeringskansliet, vore lämpligt att regeringen kunde delegera denna uppgift till den myndighet som regeringen bestämmer. De föreskrifter som kan komma i fråga kan i vissa fall medföra sådana inskränkningar i t. ex. allemansrätten att de faller under det primära lagområdet enligt 8 kap. 3 § regeringsformen utan att omfattas av det nuvarande bemyndigandet i 5 § andra stycket NVL. Riksdagens bemyndigande för regeringen att överlåta åt en myndighet att meddela vård- och förvaltningsföreskrifter med stöd av 8 kap. 7 § första stycket 4 och 11 § regeringsformen behövs därför. Jag föreslår att 5 § första stycket NVL ändras i enlighet härmed. Med stöd av detta bemyndigande avser jag att föreslå att i den nyss omnämnda nationalparksförordningen införs en bestämmelse om att statens naturvårdsverk efter samråd med länsstyrelsen får meddela närmare föreskrifter om vården och förvaltningen av nationalparkerna.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i naturvårdslagen (1964: 822),
2. lag om ändring i lagen (1986: 000) om ändring i naturvårdslagen (1964: 822).

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om ändring i naturvårdslagen (1964: 822)

5 §

Angående nationalparkers vård och förvaltning förordnar regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer*.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för varje särskild nationalpark meddela de föreskrifter beträffande rätten att färdas över nationalparken eller *annars* vistas där och även angående ordningen i övrigt inom området, som behövs för att tillgodose ändamålet med nationalparken.

Ändringen i *första stycket* gör det möjligt för regeringen att överlåta åt en myndighet att meddela närmare föreskrifter om en nationalparks vård och förvaltning.

I *andra stycket* har gjorts några språkliga ändringar. Någon saklig ändring åsyftas inte med detta.

18 c §

Åtgärder som utförs för att avvattna mark, för att sänka eller tappa ur en sjö eller för att skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål (markavvattning), får inte vidtas utan länsstyrelsens tillstånd. Tillstånd till detaljdränering genom täckdikning krävs dock endast om det föreligger sannolika skäl att företaget medför menlig inverkan på naturmiljön.

Tillstånd behövs inte för markavvattning som sker i samband med täkt av torv vartill tillstånd har lämnats enligt lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter m. m. Tillstånd behövs inte heller för att utföra rensningar för att bibehålla vattnets djup eller läge.

Om en markavvattning inte skulle medföra någon menlig inverkan på naturmiljön inom ett område, får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, länsstyrelsen beträffande detta område föreskriva undantag från skyldigheten att söka tillstånd enligt första stycket.

Ett tillstånd till markavvattning skall förenas med de villkor som behövs för att begränsa eller motverka menlig inverkan på naturmiljön av företaget.

Paragrafen är ny.

I *första stycket* stadgas en generell skyldighet att ansöka om tillstånd enligt NVL till markavvattning. Undantag från förprövningsplikten har gjorts för detaljdränering genom täckdikning utom när det föreligger sannolika skäl att menlig inverkan uppstår på naturmiljön. Undantag har vidare gjorts i *andra stycket* för normalt underhåll i form av rensning av diken och vattendrag till tidigare djup eller läge. I fråga om tolkningen av vad som skall förstås med sådana underhållsrensningar har riksdagen gjort några vägledande uttalanden i samband med tillkomsten av den nya vattenlagen, se JoU 1982/83: 30 s. 27. Undantag från prövningsplikten har vidare gjorts för sådana markavvattningsåtgärder som sker i samband med täkt av torv. Undantaget gäller endast för täkter som provas enligt den nya torvlagstiftningen.

Som har anförts i den allmänna motiveringen omfattas s. k. skyddsdikning inte av markavvattningsdefinitionen i vare sig vattenlagen eller förevarande paragraf. Skyddsdikning är således inte tillståndspliktig. En sådan åtgärd kan däremot vara omfattad av samrådsplikten enligt lagens 20 §.

I *tredje stycket* har regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, länsstyrelsen givits möjlighet att föreskriva undantag från den i första

stycket stadgade tillståndsplikten beträffande ett visst område. Anledning att föreskriva undantag för visst område kan finnas om det genom inventeringar eller på annat sätt framkommit att några särskilda krav för att tillgodose naturvårdsintressena sannolikt inte skulle behöva ställas i samband med markavvattnings inom området.

Eftersom prövningen enligt NVL kommer att ske genom ett enklare förfarande än prövningen enligt vattenlagen kommer det sannolikt att i de flesta fall visa sig lämpligast att prövningen enligt NVL sker före prövningen enligt vattenlagen. Några särskilda lagbestämmelser om prövningsordningen torde inte behövas. Prövningen enligt NVL bör kunna ske på ett relativt tidigt stadium i planeringen och innan detaljutredningar om utformning och kostnader gjorts. De kunskaper om värdefullare våtmarksområden, som länsstyrelserna efter hand förvärvar genom våtmarksinventeringen, torde avsevärt underlätta såväl länsstyrelsernas och andra myndigheters som berörda näringsutövares arbete i samband med bedömningen av tillåtligheten av våtmarksdikningsföretag.

Ett tillstånd enligt NVL skall enligt *fjärde stycket* kunna förenas med villkor eller föreskrifter för att begränsa eller motverka ett företags menliga verkningar på naturmiljön. Här ligger även att länsstyrelsen kan föreskriva begränsningar i fråga om företagets omfattning.

I likhet med vad som gäller t. ex. vid vägrat tillstånd till markavvattnings enligt vattenlagen och vägrat täktstillstånd enligt 18 § NVL medför inte ett vägrat tillstånd enligt denna paragraf någon rätt till ersättning för sökanden.

20 §

Kan arbetsföretag, som ej omfattas av tillståndstvång enligt 18, 18 c eller 19 §, komma att väsentligt ändra naturmiljön, skall, innan företaget utföres, samråd ske med länsstyrelsen. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan föreskriva att inom landet eller del därav anmälan för samråd alltid skall göras i fråga om särskilda slag av arbetsföretag.

Beträffande arbetsföretag som sägs i första stycket *får* länsstyrelsen förelägga företagaren att vidtaga de åtgärder som *behövs* för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön.

Bestämmelserna i denna paragraf *skall* ej avse bebyggelse inom område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan, och ej heller företag vartill tillstånd lämnats enligt vattenlagen (1983: 291) eller miljöskyddslagen (1969: 387).

Från det i paragrafen föreskrivna samrådsförfarandet har undantag även gjorts för markavvattningsföretag eftersom dessa skall tillståndsprövas enligt den nya 18 c §. Samrådspunkten enligt första stycket kan däremot avse täckdikning, skyddsdikning och rensning, som inte omfattas av tillståndsplikten enligt nämnda §. Vidare kvarstår samrådspunkten i de fall då länsstyrelsen med utnyttjande av föreskriften i 18 c § tredje stycket undantagit visst område från tillståndsprövning. Vissa språkliga ändringar har även gjorts.

Det bör anmärkas att i den av regeringen nyligen beslutade propositionen om följdlagstiftning till den nya plan- och bygglagen m. m. har föresla-

37 §

Till böter eller fängelse i högst sex månader dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot förbud eller föreskrift som meddelats enligt 5, 8, 10, 11 eller 14 §, 16 § andra stycket eller 19 §,

2. bryter mot 16 § första stycket första punkten eller, om ej gärningen är ringa, mot 16 § första stycket andra punkten,

3. bryter mot 17 § andra stycket, om ej gärningen är ringa.

4. utför tåkt eller markavvattningsåtgärd utan att ha behövligt tillstånd enligt 18 eller 18 c § eller bryter mot villkor eller föreskrifter som har meddelats i samband med sådant tillstånd.

5. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som föreskrivits med stöd av 18 a § eller 20 § första stycket.

6. bryter mot 22 § första eller tredje stycket eller mot föreskrift som meddelats i samband med medgivande enligt tredje stycket.

7. åsidosätter stadgandet i 23 §, om ej gärningen sker på plats, till vilken allmänheten icke äger tillträde eller har insyn, eller gärningen är ringa, eller

8. uppför vilthägn i strid mot 24 a § eller åsidosätter villkor som är förenat med tillstånd till vilthägn.

Utbyte av brott som avses i första stycket 4 skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart oskäligt.

Ändringen i första stycket punkt 4 har gjorts för att ansvarsbestämmelsen skall bli tillämplig också på underlåtenhet att söka tillstånd enligt 18 c § eller brott mot villkor eller föreskrifter som meddelats enligt paragrafen.

I andra stycket har uttrycket "obilligt" bytts ut mot "oskäligt". Någon saklig ändring åsyftas inte med detta. Stadgandet kommer också att omfatta utbyte av en otillåten markavvattningsåtgärd.

4.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1986: 000) om ändring i naturvårdslagen (1986: 000)

3 §

Vid prövning av frågor som rör naturvård skall tillbörlig hänsyn tas till övriga allmänna och enskilda intressen. Härvid skall lagen (0000: 000) om hushållning med naturresurser m. m. tillämpas.

Beslut i frågor som avses i 7–11 §§, 13 §, 18 § första, andra och fjärde styckena, 18 c §, 19 § samt 20 § andra stycket får inte meddelas i strid mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

I den tidigare nämnda prop. 1985/86: 90 har föreslagits bl. a. att ett nytt andra stycke tas in i 3 § naturvårdslagen. Det föreslagna stadgandet innebär att beslut i frågor om naturreservat, naturminnen, tåchter och naturvårdsområden samt föreskrifter för arbetsföretag inte får meddelas i strid mot detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen

(PBL). Detsamma bör enligt min mening gälla markavvattningsföretag som omfattas av tillståndsplikten i 18 c §. Paragrafen föreslås ändrad i enlighet härmed.

Ändringen i denna paragraf bör träda i kraft samtidigt med PBL och följdändringarna i annan lagstiftning, dvs. den 1 januari 1987.

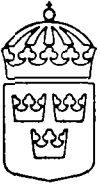
5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822),
2. lag om ändring i lagen (1986:000) om ändring i naturvårdslagen (1964:822).

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

JORDBRUKS-
DEPARTEMENTET

FÖRPRÖVNING AV MARKAVVATTNINGSFÖRETAG ENLIGT NATURVÅRDSLAGEN (1964:822)

Ds Jo 1985: 2

1. Förslag tillLag om ändring i naturvårdslagen (1964:822)

Härigenom föreskrivs i fråga om naturvårdslagen (1964:822)¹

dels att 20 och 37 §§ skall ha nedan angivna lydelse

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 18 c §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

18 c §

Åtgärder som utförs för att
avvattna mark, för att sänka
eller tappa ur en sjö eller för
att skydda mot vatten, när syf-
tet med åtgärden är att varak-
tigt öka en fastighets lämplig-
het för något visst ändamål
(markavvattning), får ej ske
utan länsstyrelsens tillstånd.
Tillstånd till detaljdränering
genom täckdikning krävs endast
om det föreligger sannolika skäl
att företaget leder till skador
på naturmiljön.

¹ Omtryckt 1974:1025.

Tillstånd behövs inte för mark-
avvattnings som sker i samband
med täkt av torv vartill till-
stånd har lämnats enligt lagen
(1985:000) om vissa torvfyndig-
heter m.m. Tillstånd behövs inte
heller för att utföra rensningar
för att bibehålla vattnets djup
eller läge.

Tillstånd till markavvattnings
skall förenas med de villkor som
behövs för att begränsa eller
motverka skador på naturmiljön
av företaget.

20 §²

Kan arbetsföretag, som ej omfattas av tillståndstvång enligt 18 eller 19 §, komma att väsentligt förändra naturmiljön, skall, innan företaget utföres, samråd ske med länsstyrelsen. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan föreskriva att inom landet eller del därav anmälan för samråd alltid skall göras i fråga om särskilda slag av arbetsföretag.

Kan arbetsföretag, som ej omfattas av tillståndstvång enligt, 18, 18 c eller 19 §, komma att väsentligt förändra naturmiljön, skall, innan företaget utföres, samråd ske med länsstyrelsen. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan föreskriva att inom landet eller del därav anmälan för samråd alltid skall göras i fråga om särskilda slag av arbetsföretag.

Beträffande arbetsföretag som sägs i första stycket äger länsstyrelsen förelägga företagaren att vidtaga de åtgärder som finnas erforderliga för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön.

Bestämmelserna i denna paragraf skola ej avse bebyggelse inom område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan, och ej heller företag vartill tillstånd lämnats enligt vattenlagen (1983:291) eller miljöskyddslagen (1969:387).

37 §³

Till böter eller fängelse i högst sex månader dömes den som uppsåtligt eller av oaktsamhet

1. bryter mot förbud eller föreskrift som meddelats enligt 5, 8, 10, 11 eller 14 §, 16 § andra stycket eller 19 §,
2. bryter mot 16 § första stycket första punkten eller, om ej gärningen är ringa, mot 16 § första stycket andra punkten,
3. bryter mot 17 § andra stycket, om ej gärningen är ringa,
4. utför täkt i strid mot 18 § eller åsidosätter villkor som är förenat med tillstånd till täkt,
4. utför täkt eller markavvattningsåtgärd utan att ha tillstånd enligt 18 eller 18c § eller bryter mot villkor eller föreskrifter som har meddelats i samband med sådant tillstånd.
5. underlåter att fullgöra skyldighet som föreskrivits med stöd av 18 a § eller 20 § första stycket,
6. bryter mot 22 § första eller tredje stycket eller mot föreskrift som meddelats i samband med medgivande enligt tredje stycket,

³ Senaste lydelse 1982:1097.

7. Åsidosätter stadgandet i 23 §, om ej gärningen sker på plats, till vilken allmänheten icke äger tillträde eller har insyn, eller gärningen är ringa, eller

8. uppför vilthägn i strid mot 24 a § eller åsidosätter villkor som är förenat med tillstånd till vilthägn.

Utbyte av brott som avses i första stycket 4 skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart obilligt.

Utbyte av brott som avses i första stycket 4 skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart oskäligt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

Beträffande markavvattningsföretag, för vilka ansökan om förordnande av förrättningsman att handlägga förrättning enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre bestämmelser har inkommit till länsstyrelsen före ikraftträdandet av denna lag, gäller äldre bestämmelser.

2. Förslag till

Prop. 1985/86: 159

Förordning om ändring i naturvårdsförordningen (1976:484)

Härigenom föreskrivs att 23 § naturvårdsförordningen (1976:484) skall ha nedan angivna lydelse

23§¹

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ansökan om tillstånd enligt naturvårdslagen (1964:822) till markavvattning för virkesproduktion skall inges till skogsvårdsstyrelsen. Ansökan om tillstånd till markavvattning för jordbruksändamål skall inges till lantbruksnämnden. Ansökan om tillstånd till markavvattning för annat ändamål skall inges till länsstyrelsen. Skogsvårdsstyrelsen och lantbruksnämnden skall med eget yttrande överlämna ansökan till länsstyrelsen.

Den som ännar företa vätmarks-
dikning för virkesproduktion
eller markberedning genom hygges-
plöjning skall snarast möjligt
och senast två månader i förväg
anmäla detta till skogsvårdssty-
relsen. Denna skall, med eget
yttrande om företagets skogliga
lämplighet, överlämna anmälan
till länsstyrelsen för samråd
enligt 20 § första stycket natur-
vårdslagen (1964:822).

Den som ännar företa markbered-
ning genom hyggesplöjning skall
snarast möjligt och senast två
månader i förväg anmäla detta
till skogsvårdsstyrelsen. Denna
skall, med eget yttrande om
företagets skogliga lämplighet,
överlämna anmälan till länssty-
relsen för samråd enligt 20 §
första stycket naturvårdslagen.

Den som enligt gällande bestämmelser har underrättat
skogsvårdsstyrelsen om avverkning som skall äga rum på hans mark
skall anses ha gjort anmälan för samråd beträffande avverkningen
enligt 20 § naturvårdslagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1986.

1. Inledning	2
2. Inkomna skrivelser	4
3. Sveriges åtaganden enligt "Convention on wetlands"	5
4. Naturvårdsverkets våtmarksinventering	6
5. Gällande rätt	8
6. Överväganden och förslag	10
7. Specialmotivering	15
Bilaga Lagförslag	

I samband med behandlingen av prop. 1981/82:130 med förslag till ny vattenlag m.m. har riksdagen hos regeringen hemställt om utredning och förslag om tillståndsplikt för markavvattningsföretag i naturvårdslagen (JoU 1982/83:30, rskr 274). I anledning härav har denna promemoria upprättats inom jordbruksdepartementet.

Frågan om att förstärka skyddet för landets våtmarker har aktualiserats i olika sammanhang. Den togs upp bl.a. i den socialdemokratiska motionen 1977/78:791 om miljövärden m.m., i vilken föreslogs införande av en tillståndsplikt enligt naturvårdslagen för dikningsföretag.

Med anledning av motionen uttalade jordbruksutskottet bl.a. följande (JoU 1978/79:8 s. 12):

Utskottet vill för sin del med skärpa understryka att man vid en samhällsutveckling som leder till ett ökat utnyttjande av våtmarker för bl.a. energiproduktion måste ägna särskild uppmärksamhet åt möjligheterna att hävda allmänna miljö- och naturvårdsintressen. Med hänsyn härtill hälsar utskottet med tillfredsställelse den i olika sammanhang igångsatta inventerings- och utredningsverksamhet berörande våtmarksfrågor, vilken i korthet redovisats ovan. Bl.a. bör enligt utskottets mening naturvårdsverkets våtmarksinventering och i anslutning härtill påbörjade inventeringar av olika energikällor med anknytning till våtmarker kunna ge ett värdefullt underlag för de avvägningar av olika motstående intressen som kan bli nödvändiga att göra. Utskottet utgår sålunda från att riskerna för skador på miljön genom ett ökat utnyttjande av våtmarker för olika ändamål liksom de positiva effekterna på lokalklimat och skogsbruk av dessas bevarande blir särskilt beaktade av regeringen i anslutning till pågående eller kommande överväganden rörande den inventerings- och utredningsverksamhet som har anknytning till våtmarksfrågor. I samband därmed synes även böra prövas i vad mån de formella rättsreglerna på förevarande område ger utrymme för det förstärkta skydd av våtmarkerna som framstår som nödvändigt vid ett ökat ianspråktagande av dessa marker för t.ex. ett intensifierat skogsbruk eller utveckling av nya energiformer.

Riksdagen beslutade i enlighet med jordbruksutskottets förslag (rskr 1978/79:63).

Även i senare motioner har väckts frågan om lagändringar med syfte att förstärka skyddet av våtmarkerna. Motionerna har dock avslagits av riksdagen med hänvisning till det pågående arbetet med en ny vattenlag (JoU 1980/81:5).

Regeringen lade i mars 1982 fram propositionen (1981/82:130) med förslag till ny vattenlag. I förslaget till bestämmelser om markavvattningsföretag underströk departementschefen betydelsen av skyddet av våtmarker. Med hänvisning till att den nya lagstiftningen kommer att möjliggöra en friare bedömning av markavvattningsföretagen än vad som kunde ske med den då gällande vattenlagen, bedömde departementschefen att vad riksdagen uttalat i anledning av motionen 1977/78:791 i allt väsentligt kunde tillgodoses vid tillämpningen av den nya lagen.

I sitt betänkande över förslaget behandlade jordbruksutskottet bl.a. ett i den socialdemokratiska miljömotionen (1981/82:1921) på nytt framfört yrkande om tillståndsprövning enligt naturvårdslagen av markavvattningsföretag. I motionen lades fram förslag till en ny paragraf i NVL med följande innehåll

18 a §

Åtgärd för att avvattna översilningsmark, strandäng, kärr, mosse eller annan våtmark får inte utföras utan länsstyrelsens tillstånd.

En sådan åtgärd får inte tillåtas, om den medför olägenhet av större betydelse från naturvårdssynpunkt. Är åtgärden av synnerlig betydelse från allmän synpunkt, får den dock tillåtas utan hinder av vad nu har sagts.

Länsstyrelsen får förena ett tillstånd till markavvattning med de föreskrifter som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön.

Sedan yttranden över motionen inhämtats från statens naturvårdsverk, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, länsstyrelserna i Skaraborgs, Örebro och Värmlands län samt Lantbrukarnas riksförbund, anförde utskottet i sitt betänkande (JoU 1982/83:30) bl.a. följande:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att våtmarker som naturresurs ofta kan ha ett stort och mångsidigt bevarandevärde. Av naturvårdsverkets remissyttrande framgår att det i många fall

varit svårt att med tillräcklig styrka hävda naturvårdsintressen i samband med torrläggningsföretag av olika slag. Samrådsplikten enligt 20 § naturvårdslagen har inte alltid varit tillräcklig. De ovan redovisade bestämmelserna om tillåtlighets- och tillståndsprövning av vattenföretag kommer att innebära förbättrade möjligheter att inom ramen för den vattenrättsliga bedömningen hävda naturvårdsintressen när ett markavvattningsföretag skall prövas. Frågan med vilken styrka dessa intressen kan hävdas gentemot exploateringsintressen m.m. är dock i hög grad beroende av vilken praxis som kommer att utbildas i rättstillämpningen. Enligt utskottets mening kan alltså viss osäkerhet anses föreligga beträffande möjligheten att med stöd av nya vattenlagen få en tillfredsställande kontroll över de avsyftade företagen. Utskottet anser därför att starka skäl talar för att det vattenrättsliga prövningssystemet kompletteras med bestämmelser om tillståndsprövning enligt naturvårdslagen. De förslag som framförts i motionen och i samband med utskottsbehandlingen bör genom regeringens försorg bli föremål för ytterligare prövning, varvid självfallet motionärernas synpunkter och avgivna remissyttranden kan tjäna som vägledning. Utskottet föreslår således att riksdagen med anledning av motion 1981/82:1921 yrkande 13 hos regeringen hemställer om utredning och förslag om tillståndsplikt för markavvattningsföretag i naturvårdslagen.

Riksdagen beslutade i enlighet med jordbruksutskottets förslag (rskr 1982/83:274).

2. Inkomna skrivelser

Till jordbruksdepartementet har den 10 april 1980 inkommit en skrivelse från Norrbottens läns naturvårdsförbund. I skrivelsen föreslås en ändring i 23 § naturvårdsförordningen (1976:484) samt berörs sekretesslagens tillämpning vad gäller anmälningar om dikning enligt nyssnämnda bestämmelse och om avverkning enligt 17 § skogsvårdslagen. Dessutom har länsstyrelsen i Kronobergs län den 30 december 1983 kommit in med en skrivelse angående naturvårdshänsyn vid våtmarksdikning för virkesproduktion. Länsstyrelsen hemställer att regeringen vidtar sådana åtgärder att det klarläggs att skogsvårdsstyrelserna har ett ansvar för naturvårdshänsynen vid våtmarksdikning och att sålunda 21 § skogsvårdslagen även är tillämplig på sådana skogsskötselåtgärder.

Ett internationellt samarbete beträffande skyddet av våtmarker ledde till att en konvention (Convention on Wetlands) kunde träda i kraft år 1975. De länder, bl.a. Sverige, som anslutit sig till konventionen har därigenom förbundit sig att värna om våtmarker i allmänhet inom landets gränser men också att speciellt skydda vissa utpekade områden. Sverige har för sin del angett 20 sådana särskilt skyddsvärda områden. Områdena har en areal om sammanlagt 2700 km². Beträffande en mindre del av denna areal har markutnyttjandet reglerats genom bildande av nationalparker eller naturreservat.

De för Sverige i den s.k. CW-listan upptagna områdena är

Falsterbo-Fotevikenområdet, M län
 Klingavälsån-Krankesjön, M län
 Helgeån, L län
 Ottenby, H län
 Södviken, H län
 Otterön, N län
 Kävsjön-Store Mosse, F län
 Grötlingboholme-Rave Ytterholme, I län
 Laus holmar, I län
 Skenholmen, I län
 Hornborgasjön, P län
 Tåkern, E län
 Kvismaren, T län
 Hjälstaviken, C län
 Ånnsjön, Z län
 Gammelstadsviken, BD län
 Persöfjärden, BD län
 Tärnasjön, AC län
 Sjaunja-Kaitum, BD län
 Taavavuoma, BD län

Med våtmarker förstås i konventionen sumpmarker, kärr, torvmossar eller vattenområden, vare sig de är naturliga eller konstgjorda,

permanenta eller tillfälliga eller har ett vatten som är stillastående eller rinnande, sött, bräckt eller salt.

Prop. 1985/86: 159

4. Naturvårdsverkets våtmarksinventering

Med anledning av ett riksdagsbeslut den 1 juni 1977 uppdrog regeringen den 30 juni samma år åt statens naturvårdsverk att genomföra en översiktlig inventering från naturvårdssynpunkt av de svenska våtmarkerna. Inventeringen skulle redovisas till regeringen före den 1 november 1978. Naturvårdsverket fick vidare i uppdrag att i samarbete med övriga statliga myndigheter utarbeta en plan för fortsatt inventering av våtmarkerna. Syftet med den fortsatta inventeringen angavs vara att ge en mera detaljerad kunskap om landets våtmarker, deras naturvärden och betydelse. Den fortsatta inventeringen har i ett antal län följts av regionala våtmarksinventeringar.

Den översiktliga inventeringen utanför fjällregionen genomfördes år 1978. År 1979 kom en sammanställning av litteraturuppgifter i samarbete med länsstyrelserna och redovisades av naturvårdsverket i rapporterna SNV PM 1181-1184.

I den översiktliga inventeringen redovisades 3600 våtmarksområden som skyddsvärda. Områdena har en sammanlagd yta på ca 800 000 ha, vilket är en tiondel av landets totala våtmarksareal. För omkring 12 % av antalet redovisade områden, motsvarande 24 % av arealen, har med stöd av naturvårdslagen utfärdats någon form av skydd. Skyddet är av olika art och omfattning, alltifrån nationalparksbestämmelser till bestämmelser om samråd för arbeten som väsentligt kan ändra naturmiljön. Av de 3600 skyddsvärda områdena anges 300 som särskilt skyddsvärda.

Naturvårdsverket konstaterar i sin redovisning att våtmarkerna är i varierande utsträckning och grad påverkade av olika arbetsföretag såsom sjösänkning, dikning, torvtäkt och skogsodling. Särskilt har de areella näringarna medfört stora minskningar av våtmarksarealen och förändringar i övrigt av våtmarkskaraktären. Som exempel anges att i Kävlingeåns vattensystem har genom dikning och andra former

av markavvattning ca 90 % av våtmarkerna försvunnit från början av 1800-talet fram till 1970-talet. En likartad utveckling har skett även på Gotland och i Mellansveriges jordbruksområden.

Det största framtida hotet mot landets skyddsvärda våtmarker bedöms härröra från skogsbruket i form av intensifierad dikning och gödsling av både myrar och sumpskogar. Även energiskogsodling befaras komma att ställa anspråk på användning av våtmarker, liksom en ökad brytning av torv som energiråvara. Man pekar också på det hot som vattenkraftutbyggnader innebär i form av överdämning av bl.a. myrmarker för tillskapande av nya regleringsmagasin.

Den översiktliga inventeringen gav vid handen ett stort behov av ökade kunskaper om våtmarkerna och deras betydelse för naturmiljön. Regeringen gav därför den 27 mars 1980 naturvårdsverket i uppdrag att genomföra en fortsatt inventering av Sveriges våtmarker enligt ett modifierat förslag till program som verket lagt fram för regeringen den 18 januari 1980. Inventeringen skulle i första hand inriktas på de områden där intresset att ta våtmarker i anspråk för skogs- och energiproduktion var störst.

En kartering av anspråken på våtmarkerna som publicerades av naturvårdsverket 1980 i SNV PM 1364 visade att intresset att ta våtmarker i anspråk för skogs- och energiproduktion var störst i en särskilt våtmarksrik region på den västra sidan av sydsvenska höglandet. En inventering har också genomförts i denna del av landet. Resultaten har redovisats i rapporterna SNV PM 1680-1683.

Utöver inventeringen (som berör fem län) i sydvästra Sverige har verket utfört motsvarande arbete i Kalmar läns Smålandsdel i samverkan med länsstyrelsen i Kalmar län. Denna inventering är redovisad i rapporterna SNV PM 1787-1788.

Inventeringen i sydvästra Sverige täcker ca 10 000 ha. Den redovisar sammanlagt 2 153 objekt större än ca 10 ha, varav 190 särskilt värdefulla. Inventeringen i det våtmarksfattigare Kalmar län tar upp 542 objekt, varav 50 särskilt värdefulla.

Inventeringarna omfattar sammanlagt 16 typer av mossar, 23 typer av kärr, 15 typer av sumpskog, 4 typer av fuktig hed, 9 typer av fuktängar samt 16 typer av vegetation i sjöar och vattendrag. I den sydvästra regionen är mossar av olika form och slag vanligast, i Kalmar län kärr. Den största arealen särskilt värdefulla våtmarker upptas av myrkomplex med inslag av mossar och kärr i sydvästra Sverige samt våtmarkskomplex i anslutning till sjöar och vattendrag i Kalmar län.

I samband med inventeringen har det framkommit att mer omfattande avvattning genom dikning förekommer än vad tidigare varit känt. Andelen våtmarker som är opåverkade av arbetsföretag och andra ingrepp i de inventerade områdena är försvinnande liten. De våtmarksobjekt vilka markeras som särskilt värdefulla eller värdefulla är dock väsentligen opåverkade morfologiskt-hydrologiskt¹. De representerar i stort sett den regionala variationen av våtmarkstyper.

Regionala inventeringar utförs eller har utförts i Uppsala, Jönköpings, Kalmar, Kronobergs, Kristianstads, Hallands, Älvsborgs, Skaraborgs, Kopparbergs och Västerbottens län.

5. Gällande rätt m.m.

Lagregler om tillståndsprövning av markavvattningsföretag finns i vattenlagen (1983:291), VL. Bestämmelser i annan lagstiftning som kan bli aktuella att tillämpa på sådana företag finns även i naturvårdslagen (1964:822), NVL, och naturvårdsförordningen (1976:484), NVF.

Markavvattningsföretag hänförs till vattenföretag enligt VL. Med markavvattning avses åtgärder som utförs för att avvatta mark, för att sänka eller tappa ur en sjö eller för att skydda mot vatten, när syftet är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål (1 kap. 3 och 4§§). Som huvudregel gäller att ett markavvattningsföretag inte får utföras utan att tillstånd enligt VL inhämtas. Undantag från huvudregeln om tillståndsplikt görs om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen ska-

¹till form- och vattenförhållanden

das genom företagets inverkan på vattenförhållandena. Likaså görs undantag för företag som avser detaljdränering genom täckdikning och det inte finns sannolika skäl att allmänna eller enskilda intressen skadas genom företaget.

Ett markavvattningsföretag får inte genomföras om det strider mot någon av tillåtlighetsreglerna i 3 kap. VL. Sålunda får det enligt 1 § genom valet av plats eller på något annat sätt inte möta hinder mot företaget från allmänna planeringssynpunkter. Det får inte heller strida mot fastställda planer enligt byggnadslagen (1947:385). Om det annars, i andra fall än som avses i 16, 18 och 20 §§ NVL, gäller särskilda bestämmelser för bebyggande eller annan användning av ett mark- eller vattenområde, skall företaget enligt 2 § utföras så att syftet med bestämmelserna inte motverkas. Sådana bestämmelser som avses torde vad gäller markavvattningsföretag i regel utgöras av förordnanden enligt NVL om naturreservat eller naturvårdsområde. Förordnanden om naturreservat eller naturvårdsområden som omfattar våtmarker torde därför i regel starkt beskära eller förhindra möjligheterna till markavvattning. Även om det inte finns andra hinder mot företaget får det inte komma till stånd om det skulle leda till skador eller olägenheter av större betydelse för allmänna intressen, däribland naturvårdsintresset. Regeringen kan dock meddela dispens vad gäller hinder av det sistnämnda slaget.

I VL finns också en ekonomisk tillåtlighetsregel (4 §) enligt vilken ett vattenföretag får komma till stånd bara om fördelarna från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av det.

Prövningen av markavvattningsföretag sker vid förrättning. Förrättningen handläggs av en förrättningsman som förordnas av länsstyrelsen. Han biträds i regel av två gode män.

Enligt 7 § NVL kan ett område som är särskilt skyddsvärt från naturvårdssynpunkt av länsstyrelsen förklaras som naturreservat. Naturreservat får inte bildas om syftet med åtgärden i allt väsent-

ligt kan tillgodoses genom att området i stället med stöd av 19 § NVL förklaras som naturvårdsområde. Ett förordnande om naturvårdsområde får emellertid inte leda till så ingripande inskränkningar i markägarens rätt att förfoga över området att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Om ett förordnande om naturreservat medför sådana inskränkningar blir markägaren enligt 26 § NVL berättigad till ersättning av staten.

Enligt 18 § NVL får täkt av sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter inte bedrivas utan att tillstånd lämnats av länsstyrelsen. Ett avslag på en tillståndsansökan leder inte till ersättningsrätt för sökanden.

Om ett arbetsföretag som inte omfattas av tillståndstvång enligt 18 § kan komma att väsentligt ändra naturmiljön skall enligt 20 § samråd ske med länsstyrelsen. Beträffande sådant arbetsföretag får länsstyrelsen förelägga företagaren att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skador på naturmiljön. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att inom landet eller del därav anmälan för samråd alltid skall göras i fråga om särskilda slag av arbetsföretag. Med stöd av sistnämnda bestämmelse stadgas i 23 § NVF att våtmarksdikning för virkesproduktion skall senast två månader i förväg anmälas till vederbörande skogsvårdsstyrelse, som har att överlämna anmälan till länsstyrelsen för samråd enligt 20 §.

Tillståndsplikten enligt 18 § NVL för torvtäkt föreslås enligt ett till lagrådet nyligen remitterat förslag till lag (1985:000) om vissa torvfyndigheter m.m. att upphöra. Tillståndsfrågan skall i stället prövas enligt den föreslagna lagen. Prövningsmyndighet blir länsstyrelsen.

6. Överväganden och förslag

Strävan efter att ta i anspråk ny mark för uppodling och att förbättra odlingsbetingelserna på befintlig jordbruksmark har under gångna tider lett till att mycket betydande arealer av för naturmiljön samt djur- och växtlivet värdefulla sjöar och andra våtmar-

ker har avvattnats. En liknande utveckling har skett även inom skogsbruket. Särskilt stor omfattning har markavvattningen av naturliga skäl fått i de syd- och mellansvenska jordbruksområdena, inräknat Öland och Gotland. Denna avvattningsverksamhet har avsevärt begränsat förekomsten av opåverkade våtmarker. Sålunda konstaterar naturvårdsverket i sin redovisning av uppdraget att inventera landets våtmarker, att det framkommit att mer omfattande avvattnings genom dikning förekommer än vad som tidigare varit känt. Andelen våtmarker som är opåverkade av arbetsföretag och andra ingrepp inom inventeringsområdena sägs vara försvinnande liten. Föreliggande prognoser tyder på att det även i framtiden kommer att ställas stora anspråk på exploatering av våtmarker, framför allt för skogsbruks- och energiutvinningsändamål. I det sistnämnda hänseendet har intresset främst riktats mot torvutvinning.

De åtgärder som utförs för markavvattnings påverkar landskapsbilden samt förändrar naturmiljön på ett sådant sätt att livsbetingelserna för djur och växter som är anpassade till våtmarksmiljön förstörs eller försämras.

Riksdagen har som tidigare nämnts ansett att det vattenrättsliga prövningssystemet beträffande markavvattningsföretag bör kompletteras med bestämmelser om tillståndsprövning enligt NVL. Riksdagen har begärt att regeringen lägger fram ett förslag om tillståndsplikt för markavvattningsföretag i NVL.

Mot bakgrund av det nu anförda föreslås att i NVL införs en ny bestämmelse, 18 c §, om tillståndsprövning av markavvattningsföretag.

I fråga om prövningsskyldighetens räckvidd föreslås följande. Förprövningsplikt bör i princip gälla alla former av markavvattnings som omfattas av VL:s bestämmelser. Härigenom undviks den svårighet som det kan innebära att i lagtexten göra en avgränsning mellan prövningspliktiga och inte prövningspliktiga företag. Undantag bör emellertid göras för sådan markavvattnings som normalt inte innebär risk för skador på naturmiljön, nämligen detaljdränering av jordbruksmark genom täckdikning. Endast om det finns sannolika skäl att

ett dylikt företag skadar naturmiljön bör tillståndsplikt föreligga. Prövningsplikten bör heller inte gälla sådana rensningar i ett vattendrag som utförs för att bibehålla avbördningsförmågan. S.k. skyddsdikning är en åtgärd som vidtas för att hindra grundvattnet att stiga efter en skogsavverkning och som därför underlättar återväxten. Skyddsdikning torde inte omfattas av VL:s definition av markavvattning i 1 kap. 3 § första stycket punkt 4, eftersom kravet på att åtgärden skall varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål inte kan anses vara uppfyllt. Från naturvårdssynpunkt torde skyddsdikning också i regel sakna betydelse. Skyddsdikning bör alltså inte omfattas av NVL:s regler om tillståndsplikt.

I anledning av det tidigare omnämnda förslaget till torvlagstiftning, bör tillståndsplikten inte heller omfatta dikning som sker för torvutvinning vartill tillstånd kommer att krävas enligt nämnda lagstiftning. Erforderliga naturvårdshänsyn får länsstyrelsen ta vid sin prövning enligt den lagstiftningen.

Tillståndsprövningen enligt NVL av markavvattning bör liksom annan tillståndsprövning enligt NVL ske hos länsstyrelserna. I fråga om den ökade arbetsbelastning detta kan leda till kan sägas följande. Länsstyrelserna är enligt 23 § NVF redan samrådsmyndighet beträffande skogsdikning. Länsstyrelserna har dessutom visst ansvar för att bevaka allmänna intressen beträffande bl.a. sådan markavvattning som prövas enligt VL. Visserligen är det kammarkollegiet som skall föra talan för allmänna intressen i vattenmål, men kollegiet torde oftast vara beroende av länsstyrelsens sakkunskap för att kunna föra denna talan.

Den ökade arbetsbelastning för länsstyrelsen som en obligatorisk tillståndsprövning enligt NVL skulle leda till kan redan med hänsyn till vad som nu sagts bedömas bli måttlig. Den kan ytterligare minskas om skogsvårdsstyrelserna och lantbruksnämnderna inlemmas aktivt i prövningsförfarandet. Redan enligt gällande regler skall all skogsdikning anmälas till skogsvårdsstyrelsen, som har att med eget yttrande rörande företagets skogliga lämplighet överlämna anmälan till länsstyrelsen för samråd enligt 20 § NVL. Med hänsyn till de kunskaper och den erfarenhet som finns inom

skogsvårdsstyrelserna, torde dessa vara väl lämpade att även göra bedömningar av dikningens inverkan på naturmiljön. Skogsvårdsstyrelsernas befattning med skogsdikningsärenden torde kunna utvidgas på detta sätt utan att det leder till nämnvärt merarbete.

Någon motsvarighet till samrådet enligt 23 § NVF finns inte vid markavvattnings för jordbruksändamål. Genom de ändringar som nyligen företagits i lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark (skötsellagen) har emellertid lantbruksnämnderna fått ett ökat ansvar för frågor om naturvårdshänsyn inom jordbruket. Vad som sagts ovan angående skogsvårdsstyrelsernas roll i ifrågavarande prövningsförfarande bör därför även kunna gälla lantbruksnämnderna.

En lämplig ordning skulle därför vara att en ansökan om markavvattnings för skogsbruks- eller jordbruksändamål inges till vederbörande skogsvårdsstyrelse resp. lantbruksnämnd. Efter erforderlig utredning överlämnar därefter myndigheten ansökningshandlingarna med eget yttrande till länsstyrelsen. Yttrandet bör avse såväl lämpligheten från skogsvårds- resp. jordbrukssynpunkt som verkningarna på naturmiljön. Länsstyrelsen bör vid den följande tillståndsprövningen normalt kunna grunda sitt beslut på den bedömning som gjorts av skogsvårdsstyrelsen eller lantbruksnämnden, varför förfarandet kan bli mycket enkelt i de fall då ansökan tillstyrks. Yttrandet bör givetvis även kunna innehålla förslag till försiktighetsåtgärder och begränsningar av företaget.

Den föreslagna tillståndspliktregeln enligt NVL innebär att man i vissa fall inför en dubbelprövning av markavvattningsföretag. Det blir här fråga om en verklig dubbelprövning eftersom verkningarna av ett och samma företag från naturvårdssynpunkt skall bedömas enligt både VL och NVL. Denna dubbelprövning torde emellertid - såsom närmare utvecklas nedan - i praktiken inte bli särskilt betydande, förutsatt att tillståndsprövningen regelmässigt först sker enligt NVL. En sådan prövningsordning är att föredra, eftersom förfarandet hos länsstyrelsen blir väsentligt enklare och billigare för sökanden än en förrättning enligt VL.

Vid den prövning enligt NVL som länsstyrelsen skall göra kommer uttömmande att behandlas företagets verkningar på naturmiljön. Här ligger även en bedömning av om företaget strider mot antagna planer eller förordnanden som meddelats enligt NVL.

Av de motstående intressen som brukar förekomma i mål om markavvattnings- är naturvårdsintresset det vanligaste. Mera sällan berörs fiskeintressen eller andra allmänna intressen. Om prövningen enligt NVL utmynnar i ett tillstånd torde markägaren därför ofta kunna göra den bedömningen att det är uppenbart att inte allmänna intressen skadas. Innan han gör denna bedömning bör han samråda med länsstyrelsen i dess egenskap av tillsynsmyndighet enligt VL. Tillstånd enligt VL skulle då inte behöva sökas annat än om det behövs enligt 4 kap. 2 § andra stycket VL, dvs. när särskild tvångsrätt behövs eller när två eller flera skall delta i företaget och någon överenskommelse inte har träffats om delaktigheten. I de fall det sker en efterföljande prövning enligt VL kommer denna att förenklas genom att naturvårdsfrågorna i praktiken redan är avklarade.

Om tillstånd enligt NVL inte lämnas till ett företag, innebär detta att företaget inte får genomföras, även om en efterföljande prövning enligt VL kunde tänkas leda till ett tillstånd. En påbörjad förrättning enligt VL bör därför avbrytas så snart beslutet enligt NVL vunnit laga kraft.

Det förslag till tillståndsprövning enligt NVL av markavvattningsföretag som nu läggs fram har till ändamål att förbättra skyddet av landets våtmarker. Det tilltänkta företagets inverkan på naturmiljön blir därför av största betydelse vid länsstyrelsens prövning. Givetvis skall även hänsyn tas till markägarens intresse av att få förbättra sin mark samt det samhällsekonomiska intresset av att jordbruks- och skogsmark skall kunna skötas rationellt och ge god avkastning. Detta framgår redan av 3 § NVL. För att en ansökan skall avslås bör det därför krävas att det framstår som ett beaktansvärt naturvårdsintresse att det berörda mark- eller vattenområdet bevaras opåverkat för framtiden. Några tillåtlighetsregler utöver nämnda stadgande behövs inte i NVL.

En ytterligare fråga som bör tas upp i detta sammanhang är den om en markägare skall bli berättigad till ersättning för det fall länsstyrelsen avslår en ansökan om markavvattnings.

Om ett tillstånd till en förprövningspliktig verksamhet vägras, brukar detta i de flesta andra sammanhang inte leda till att sökanden blir ersättningsberättigad. Detta gäller bl.a. verksamheter för vilka krävs tillstånd enligt 18 § NVL eller enligt VL.

Den nu föreslagna bestämmelsen innebär att det i NVL införs en generell tillståndsplikt för markavvattnings. Tillståndspliktens omfattning är bestämd på samma sätt som i VL. Markavvattningsföretagen kommer således att bli förprövningspliktiga enligt NVL i samma utsträckning som de redan nu är enligt VL. Den tillåtlighetsprövning som skall ske med avseende på företagets inverkan på naturmiljön blir också i princip densamma i de båda lagarna. Någon rätt till ersättning bör därför inte tillkomma sökanden om tillstånd till markavvattnings vägras enligt NVL.

7. Specialmotivering

Förslag till ändring i naturvårdslagen (1964:822)

18 c §

Åtgärder som utförs för att avvattna mark, för att sänka eller tappa ur en sjö eller för att skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål (markavvattnings), får ej ske utan länsstyrelsens tillstånd. Tillstånd till detaljdränering genom täkdikning krävs endast om det föreligger sannolika skäl att företaget leder till skador på naturmiljön.

Tillstånd behövs inte för markavvattnings som sker i samband med täkt av torv vartill tillstånd har lämnats enligt lagen (1985:000) om vissa torvfyndigheter m.m. Tillstånd behövs inte heller för att utföra rensningar för att bibehålla vattnets djup eller läge.

Ett tillstånd till markavvattnings skall förenas med de villkor som behövs för att begränsa eller motverka skador på naturmiljön av företaget.

I första stycket stadgas en generell skyldighet att ansöka om tillstånd enligt NVL till markavvattnings- och skydds- och skyddsdikning. Undantag från förprövningsplikten har emellertid gjorts för detaljdränering genom täckdikning utom när det föreligger sannolika skäl att skador uppstår på naturmiljön. Undantag har vidare gjorts i andra stycket för normalt underhåll i form av rensning av diken och vattendrag till tidigare djup eller läge. I fråga om tolkningen av vad som skall förstås med sådana underhållsrensningar har jordbruksutskottet gjort några vägledande uttalanden i samband med tillkomsten av den nya vattenlagen, se JOU 1982/83:30 s. 27. Undantag från prövningsplikten för sådana markavvattningsåtgärder som sker i samband med täkt av torv har vidare gjorts. Denna fråga har behandlats i avsnitt 6. Undantaget gäller endast för täkter som prövas enligt den föreslagna torvlagstiftningen.

Som har anförts i avsnitt 6 omfattas s.k. skyddsdikning inte av markavvattningsdefinitionen i vare sig VL eller förevarande paragraf. Skyddsdikning är således inte tillståndspliktig.

Eftersom prövningen enligt NVL kommer att ske genom ett enklare förfarande än prövningen enligt VL bör prövningen enligt NVL ske före prövningen enligt VL. Några särskilda bestämmelser om prövningsordningen torde inte behövas. Prövningen enligt NVL bör kunna ske på ett relativt tidigt stadium i planeringen och innan detaljutredningar om utformning och kostnader gjorts. Med den kännedom om värdefullare våtmarksområden som länsstyrelserna förvärvat, bl.a. genom naturvårdsverkets våtmarksinventering, torde de flesta länsstyrelser ha underlag för att ganska snabbt fatta beslut i tillståndsfrågan.

Som tidigare framhållits kommer ett meddelat tillstånd enligt NVL ofta att leda till att prövningen enligt VL kan undvikas eller förenklas. Ett tillstånd av länsstyrelsen torde nämligen i regel kunna tolkas som att det är uppenbart att allmänna intressen inte skadas, åtminstone så vitt gäller naturmiljön.

Ett tillstånd enligt NVL skall enligt tredje stycket kunna förenas med villkor eller föreskrifter för att begränsa ett företags verkningar på naturmiljön. Här ligger även att länsstyrelsen bör kunna föreskriva begränsningar av företagets omfattning.

20 §

Kan arbetsföretag, som ej omfattas av tillståndstvang enligt 18, 18c eller 19 §, komma att väsentligt förändra naturmiljön, skall, innan företaget utföres, samråd ske med länsstyrelsen. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan föreskriva att inom landet eller del därav anmälan för samråd alltid skall göras i fråga om särskilda slag av arbetsföretag.

Beträffande arbetsföretag som sägs i första stycket äger länsstyrelsen förelägga företagaren att vidtaga de åtgärder som finnas erforderliga för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön.

Bestämmelserna i denna paragraf skola ej avse bebyggelse inom område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan, och ej heller företag vartill tillstånd lämnats enligt vattenlagen (1983:291) eller miljöskyddslagen (1969:387).

Från det i paragrafen föreskrivna samrådsförfarandet har undantag även gjorts för markavvattningsföretag eftersom dessa skall tillståndsprövas enligt den nya 18 c §. Samrådsplikten kan däremot avse täckdikning, skyddsdikning och rensning, som inte omfattas av tillståndsplikten enligt nämnda §.

37 §

Till böter eller fängelse i högst sex månader dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot förbud eller föreskrift som meddelats enligt 5, 8, 10, 11 eller 14 §, 16 § andra stycket eller 19 §,
2. bryter mot 16 § första stycket första punkten eller, om ej gärningen är ringa, mot 16 § första stycket andra punkten,
3. bryter mot 17 § andra stycket, om ej gärningen är ringa,
4. utför täkt eller markavvattningsåtgärd utan att ha tillstånd enligt 18 eller 18 c § eller bryter mot villkor eller föreskrifter som har meddelats i samband med sådant tillstånd,
5. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som föreskrivits med stöd av 18 a § eller 20 § första stycket
6. bryter mot 22 § första eller tredje stycket eller mot föreskrift som meddelats i samband med medgivande enligt tredje stycket,

7. Åsidosätter stadgandet i 23 §, om ej gärningen sker på plats, till vilken allmänheten icke äger tillträde eller har insyn, eller gärningen är ringa, eller
8. uppför vilthägn i strid mot 24 a § eller åsidosätter villkor som är förenat med tillstånd till vilthägn.

Utbyte av brott som avses i första stycket 4 skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart oskäligt.

Ändringen i första stycket punkt 4 har gjorts för att ansvarsbestämmelsen skall bli tillämplig också på underlåtenhet att söka tillstånd enligt 18 c § eller brott mot föreskrift som meddelats enligt paragrafen.

I andra stycket har uttrycket "obilligt" bytts ut mot "oskäligt". Någon saklig ändring åsyftas inte med detta. Stadgandet kommer också att omfatta utbyte av en otillåten markavvattningsåtgärd.

Sammanställning av remissyttranden över promemorian (Ds Jo 1985: 2) Förprovning av markavvattningsföretag enligt naturvårdslagen (1964: 822)

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av kammarkollegiet, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, fiskeristyrelsen, statens naturvårdsverk, statens energiverk, domänverket, länsstyrelsernas organisationsnämnd, Svea hovrätt, Sveriges lantbruksuniversitet, länsstyrelserna i Kronobergs, Skaraborgs, Värmlands, Västerbottens och Örebro län, Lantbrukarnas riksförbund, Svenska naturskyddsföreningen och Svenska cellulos- och pappersbruksföreningen.

Lantbruksstyrelsen har hört lantbruksnämnderna i Kristianstads, Malmöhus, Norrbottens, Skaraborgs, Södermanlands, Uppsala, Västerbottens, Älvsborgs, Örebro och Östergötlands län. Skogsstyrelsen har hört skogsvårdsstyrelserna i Gävleborgs, Hallands, Kronobergs, Malmöhus, Skaraborgs, Stockholms, Södermanlands, Värmlands, Västmanlands och Örebro län. Fiskeristyrelsen har hört fiskeriintendenterna i övre norra distriktet, nedre norra distriktet, mellersta distriktet och nedre södra distriktet samt sötvattenslaboratoriet.

1. ALLMÄNT

Lantbruksstyrelsen: Under första hälften av 1900-talet utfördes många sjösänkningar och vattenavledningar vars syfte till väsentlig del var att ta i anspråk markområden för uppodling till åker. Lantbruksstyrelsen vill påpeka att dessa typer av markavvattningsföretag tillhör en svunnen tid och har numera i praktiken upphört.

Markavvattningsföretag för jordbruksändamål kommer för överskådlig tid framöver att vara inriktade på att förbättra brukningsbetingelserna på idag befintlig brukningsvärd åkermark. Dessa markavvattningsföretag kommer enligt styrelsens bedömning endast i undantagsfall att beröra våtmarker som är av intresse ur naturvårdssynpunkt.

Styrelsen instämmer i den redovisade uppfattningen att det är den framtida markavvattningen för skogsbruk och energiutvinningsändamål som kan medföra risk för påverkan av skyddsvärda våtmarker. Enligt styrelsens uppfattning borde detta kommit till uttryck i förslaget på så sätt att markavvattning för jordbruksändamål lämnats utanför förprovningen enligt naturvårdslagen.

Huvudregeln enligt vattenlagen är att för markavvattningsföretag krävs tillstånd enligt denna lag. Denna skärpning av tillståndsplikten leder enligt lantbruksstyrelsens bedömning till en väsentlig ökad frekvens av markavvattningsföretag som framöver kommer att provas enligt vattenlagen.

Vid handläggningen av markavvattningsärenden vid lantbruksnämnderna

tar dessa vid misstanke om att naturvårdsintressen kan påverkas, kontakt med länsstyrelsens naturvårdsenhet för samråd enligt 20 § naturvårdslagen. Det har inte kommit till styrelsens kännedom att någon lantbruksnämnd genomdrivit någon åtgärd som skulle strida mot länsstyrelsens samrådsställningstagande. I de fall då markägarna yrkat på mer omfattande åtgärder som kan påverka naturmiljön har parterna diskuterat en jämkning av företaget. I annat fall har ärendet hänskjutits till prövning enligt vattenlagen.

Inom lantbruksverket arbetar sedan några månader en grupp med att se över verkets handläggningsrutiner vid markavvattningsförrättningar. Samråds- och remissförfarandet vid tillåtlighetsprövningen uppmärksammas därvid särskilt.

Vid prövningen av markavvattningsföretag enligt vattenlagen tillmätes synpunkter från myndigheter som har att bevaka allmänna intressen mycket stor betydelse. Styrelsen kan ge exempel på flera förrättningar där förrättningsmannen på grund av motstående naturvårdsintressen förklarat företaget ej tillåtligt. I ett par fall har frågan om tillåtlighetsprövningen hänskjutits till regeringen för avgörande. Vad lantbruksstyrelsen erfarit har under senare år endast ett fall kunnat noteras där naturvårdsintresset fått stå tillbaka för ett starkt jordbruksintresse.

Den i departementspromemorian föreslagna förprövningen sträcker sig långt utöver vad som avsågs med ovan redovisat motionsförslag utan att närmare ha redovisat skäl utöver de som behandlades i motionen. Promemorians förprövningsregler omfattar alla markavvattningsföretag med undantag för vissa uppräknade i den föreslagna lagparagrafen. Vidare föreslås att lantbruksnämnderna utan att det leder till nämnvärt merarbete skall svara för erforderliga utredningar och till länsstyrelsen lämna yttrande över såväl markavvattningsföretagets lämplighet från jordbrukssynpunkt som dess verkningar på naturmiljön.

Föreslagen tillståndspliktregel i NVL innebär enligt lantbruksstyrelsens mening en dubbelprövning av nästan samtliga markavvattningsföretag som av någon anledning skall prövas enligt vattenlagen. Det är endast i något undantagsfall som en markavvattning prövas enligt vattenlagen av enbart skälet påverkan på naturvårdsintressen.

Lantbruksstyrelsen ställer sig mycket tveksam till om det föreslagna prövningsförfarandet verkligen leder till en uttömmande behandling av ett markavvattningsföretags verkningar på naturmiljön. Vid en sådan prövning erfordras ingående hydrotekniska och ekonomiska bedömningar av i vattenfrågor kunnig och erfaren personal. Nästan alltid då allmänna intressen berörs erfordras en bedömning av alternativa åtgärder för att väga samman alla intressen som berörs vid förrättningen så att en för alla parter acceptabel lösning kan erhållas. De alternativa förslagets effekter på naturmiljön måste bedömas av i naturvårdsfrågor kunnig personal vid länsstyrelserna.

Enligt förslaget så skall länsstyrelsens förprövning behandla i huvudsak endast företagets verkningar på naturmiljön. Vid prövning av ett markavvattningsföretag förekommer nästan alltid flera allmänna intressen som måste sammanvägas till en helhet och bedömas i relation till nyttan och angelägenheten av den sökta förrättningen.

Allmänna intressen utöver naturvård som kan förekomma vid en markavvattningsförrättning för jordbruksändamål är friluftsliv, påverkan på bebyggelse, fabrik, anläggningar, odlad jord till en efter ortsförhållanden betydande omfattning samt säkerhets- och skyddsfrågor, fiskeintressen, förändrade förhållanden för närboende och påverkan på allmänna hälsotillståndet m. fl.

Mot bakgrund av den erfarenhet som lantbruksstyrelsen har av markavvattningsförrättningar gör styrelsen den bedömningen att nuvarande prövningsförfarande enligt vattenlagen ger minst lika stor och ibland bättre möjlighet att ta hänsyn till naturvårdsintressen. Där utöver kan alternativa lösningar prövas som inte sällan kan leda till förbättrade förhållanden både för naturvården och markavvattningsintresset.

Det torde kräva mycket starka skäl för att införa en dubbelprövning av det slag som redovisas i departementspromemorian. Det kan enligt lantbruksstyrelsens mening inte vara försvarligt att införa en dubbelprövning av alla markavvattningsföretag för att uppnå möjligheten att påverka det mindre antal företag för vilka ursprungligen avsikten var att stärka naturvårdsskyddet.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker lantbruksstyrelsen i likhet med samtliga hörda lantbruksnämnder förslaget om att införa en förprövning av markavvattningsföretag för jordbruksändamål enligt naturvårdslagen.

Fiskeristyrelsen: I promemorian framhålls bl. a. att de motstående intressen som brukar förekomma i mål om markavvattning är naturvårdsintresset det vanligaste, samtidigt sägs att mera sällan berörs fiskeintressen eller andra allmänna intressen.

Enligt fiskeristyrelsens uppfattning är s. k. markavvattningsföretag praktiskt taget undantagslöst till men för fiskets intressen och därmed i princip oacceptabla för såväl fiskerinäringen som för sportfiskare och vattenägare.

De skador som uppkommer orsakas av uttorkning av lek- och uppväxtområden för fisk, utsvämning av finkornigt material som minskar den biologiska produktionen, snabbare vattenståndsförändringar, förhöjda vattentemperaturer, risker för utsvämning av tungmetaller, försurningschocker m. m.

Fiskeristyrelsen har instruktionsmässig skyldighet att *vårda* och *bevara* de svenska fiskbestånden så att dessa dels kan ge underlag för ett bibehålllet fiske dels bestå som de oersättliga element de utgör i vår vattenfauna. Mot bakgrund härav måste fiskeristyrelsen ur såväl bevarande- som nyttjandesynpunkt bevaka den ytterligare utslagningen av våtmarker, vare sig de utgörs av myrar, mossar, sjöar eller rinnande vatten. Att i detta läge endast låta skogsvårdsstyrelsen, lantbruksnämnden eller länsstyrelsen få avgöra tillåtligheten av dessa företags förprövningsansökningar enligt naturvårdslagen är helt oacceptabelt från fiskets sida.

Från fiskerisynpunkt är det positivt att tillståndsprövning sker av markavvattningsföretag i enlighet med förslaget. Fiskeristyrelsen förutsätter dock att klart inskrivna regler tillförs om ett obligatoriskt hörande av fiskerimyndigheterna.

Skogsstyrelsen: I promemorian sägs att föreliggande prognoser tyder på att det även i framtiden kommer att ställas stora anspråk på exploatering av våtmarker framförallt för skogsbruks- och energiutvinningsändamål. Genom en utredning 1979 har skogsstyrelsen klarlagt skogsbrukets anspråk. Av den tillgängliga våtmarksarealen 7 milj. ha skulle 21 % dikas under en 50-årsperiod sedan bl. a. våtmarker med särskilda naturvårdsvärden undantagits. Med den takt som skogsdikning nu bedrivs dröjer det 75–100 år innan arealen är dikad.

Skogsstyrelsen anser av skäl som närmare utvecklas nedan att tillståndsplikt inte kan förordas framför allt med hänsyn till det skydd för våtmarkerna som hittills uppnåtts genom gällande samrådplikt och det ökade skydd som en tillståndsprövning enligt nya vattenlagen (VL 1983:291) innebär.

För skogsdikning finns en obligatorisk samrådsskyldighet med länsstyrelsen sedan 1980. Redan tidigare fanns i många län fungerande samrådsrutiner. Efter det att samrådsskyldigheten tillkom har dessa rutiner ytterligare utvecklats vid för skogsvårdsstyrelser och länsstyrelser gemensamma seminarier och exkursioner. Som ett led i arbetet har naturvårdsverket gett ut allmänna råd och riktlinjer (1980:3) och skogsstyrelsen har föreskrivit att statsbidrag inte får beviljas till dikning av våtmarker som bedöms ha särskilt värde ur naturvårdssynpunkt. Enligt skogsvårdsstyrelserna har samrådsskyldigheten utfallit väl och naturvårdshänsynen i regel beaktats vid dikningens utförande.

Genom VL har tillståndsplikt införts fr. o. m. 1 januari 1984 för alla markavvattningsföretag utom då det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas. Tillämpat på skogsdikning innebär detta att tillstånd fordras bl. a. i alla de fall då länsstyrelsen i motsats till markägarna anser att en våtmark inte bör dikas alls eller att den avsedda dikningen bör modifieras så att skadeverkningarna mildras. Samtidigt som länsstyrelsen är tillsynsmyndighet över VL får den också kännedom om alla planerade skogsdikningsföretag och kan effektivt tvinga fram en prövning enligt VL. Vid efterföljande förrättning åligger det förättningsmannen att höra berörda myndigheter dvs. länsstyrelsen vad avser bl. a. naturvårderna hos våtmarken.

Man kan i och för sig tänka sig att prövning enligt VL ändå utmynnar i ett tillstånd för ett företag som inte skulle få tillstånd vid prövning enligt NVL. I sådana fall skulle våtmarkerna få ett sämre skydd enligt VL än enligt NVL. Skogsstyrelsen anser att sannolikheten för att detta inträffar är mycket liten och förutsätter att det vid prövning i överinstanser ganska snart skulle utbildas en rättspraxis som överensstämmer med den behandling ärendena skulle antas få vid en prövning enligt NVL. I varje fall borde den nuvarande ordningen kunna prövas under några år innan steget tas till ett tillståndstvång enligt NVL.

Den föreslagna tillståndsplikten innebär att markavvattningsföretag skall tillståndsprövas enligt både NVL och VL. Därigenom tas mera resurser från det allmänna och den enskilde i anspråk än om företagen bara prövades enligt VL. Enligt promemorian skulle många företag inte behöva prövas enligt VL om de har fått tillstånd enligt NVL. Detta förhållande

gäller även vid nuvarande samrådsplikt eftersom länsstyrelsen då ger tillkänna sin åsikt om dikningsföretaget. Föreligger därvid inga anspråk från naturvårdshåll är prövning enligt VL i avseende på dessa inte aktuell.

För närvarande skall skogsvårdsstyrelserna i samrådsförfarandet främst yttra sig om den skogliga lämpligheten av ett dikningsföretag. I promemorian föreslås en ändring så att styrelserna som ett led i tillståndsprövningen dessutom åläggs att bedöma dikningens inverkan på naturmiljön. Skogsvårdsstyrelserna har kompetens att bedöma den naturvårdshänsyn som bör tas i samband med ett skogsdikningsföretag, dvs. de modifieringar av en diknings utförande som naturvårderna kan kräva. Detta motsvarar tillämpningen av 21 § skogsvårdslagen vad avser andra skogliga åtgärder. För att bedöma om en våtmarks naturvärden är så höga att en betydande del av dikningen bör förhindras behövs oftast en överblick på riksnivå och regional nivå. Denna överblick och kompetens besitter länsstyrelsen. Den formella hanteringen av eventuella tillståndsärenden med ovan redovisade kompetensområden tar skogsstyrelsen i detta yttrande ej ställning till.

Skogsstyrelsen anser slutligen att det ökade skydd för våtmarker som eftersträvas bäst kan tillgodoses om man jämsides med tillämpning av nuvarande regler ökar kunskaperna genom fortsatta inventeringar och samtidig klassificering av skyddsvärdet. Detta skulle tillsammans med den skogliga inventering och planläggning som pågår dels ge nödvändig överblick och dels ge väl dokumenterat beslutsunderlag för den prövning av naturvärden som i olika sammanhang blir aktuell att utföra.

Sammanfattningsvis anser skogsstyrelsen

- att tillståndsplikt för skogsdikning enligt NVL inte kan förordas för närvarande
- att nu gällande ordning med samrådsplikt och prövning enligt VL bör ge ett gott skydd för våtmarkerna
- att nu gällande rutiner inte bör ändras innan det visats att en för naturvärdena ogynnsam rättspraxis utvecklats
- att den övergripande naturvärdesbedömningen i tillståndsärenden vad avser skogsdikning bör göras av länsstyrelsen
- att kunskaperna om våtmarkerna bör ökas genom inventering och klassificering av skyddsvärdet.

Statens naturvårdsverk: Verket tillstyrker föreliggande förslag om tillståndsprövning av markavvattningsföretag, liksom att detta införs som en ny bestämmelse i naturvårdslagen, 18 c §. Alla markavvattningsföretag som omfattas av vattenlagens bestämmelser kommer därmed att vara underkastade en generell förprövningsplikt enligt NVL. Detta innebär också att frågan om prövning av tillstånd till ett markavvattningsföretag inte längre, som enligt VL:s bestämmelser, blir beroende av den bedömning företagaren gör. Om denne exempelvis anser det uppenbart att företaget inte leder till skador på naturmiljön erfordras ingen prövning.

Verket är berett att i samråd med länsstyrelserna anordna utbildning för personal på lantbruksnämnder och skogsvårdsstyrelser om och hur naturvärden bör beaktas vid tillståndsprövning enligt NVL av markavvattningsföretag. Lantbruksnämnderna respektive skogsvårdsstyrelserna, torde

därigenom få goda förutsättningar att förse länsstyrelsen med bedömningsunderlag som också avser företagets inverkan på aktuella naturvärden.

Prop. 1985/86: 159

Statens energiverk: Då våtmarkerna utgör en omistlig del av den svenska naturen är det av stor vikt att dessa bevaras så långt det är möjligt. På så sätt underlättar det tillståndsgivning för den lilla del av våtmarkerna som behövs tas i anspråk för annat ändamål, t. ex. energiproduktion.

En förprövning av markavvattningsföretag enligt naturvårdslagen kan därför enligt verkets uppfattning endast vara positivt ur energisynpunkt. Verket vill därmed tillstyrka det lagda förslaget.

Domänverket: Enligt framlagt förslag skall tillståndsplikt enligt NVL införas utan att tillståndsprövningen enligt VL tas bort, alltså en dubbelprövning enligt två olika lagar. Visserligen sägs att den senare kan förenklas eller t. o. m. inställas. Men detta måste egentligen vara möjligt även nu, om det vid samrådet enligt NVL står klart att inga allmänna intressen skadas. Vid införandet av nya vattenlagen anfördes också särskilt att lagen skulle utformas så att en helhetsbedömning skulle göras av domstolen i ett sammanhang och att samtidigt undvika en dubbelprövning.

Nu gällande samrådsmodell med skogsvårdsstyrelsens medverkan fungerar enligt domänverkets åsikt smidigt och bra. Genom bestämmelserna i nya vattenlagen har dessutom en säkerhetsspärr införts mot att naturvårdens eller andra allmänna intressen skall lida skada. Verket anser, att en sådan koppling av de två lagarna är att föredra. En mera informell handläggning enligt den första lagen kan vid behov följas upp med en formell enligt den andra. Tid bör ges för att rutiner och praxis för detta skall utvecklas.

En formell tillståndsprövning enligt två olika lagar utan klara regler för samordning av lagarna framstår som en sämre lösning. Domänverket avstyrker därför det framlagda förslaget. Om detta ändå skulle genomföras, vill verket betona vikten av att s. k. skyddsdikning hålls utanför på det sätt, som föreslås. Några andra intressen kan inte gärna skadas av en tillfällig reglering av vattenförhållandena i avvaktan på att det nya skogsbeståndet självt skall klara vattenbalansen.

Kammarkollegiet: För att tillvarata allmänna intressen skall kammarkollegiet enligt 12 kap. 20 § vattenlagen (1983: 291) föra talan vid förrättning för prövning av markavvattningsföretag. Denna uppgift för kollegiet är emellertid enligt lagen begränsad till fall där "det behövs". Frågan om ett sådant fall föreligger blir i praktiken beroende av förrättningsmannens bedömning, eftersom han enligt 12 kap. 14 § andra stycket skall sända kungörelsen om vattenföretaget till kollegiet "om allmänna intressen kan beröras".

Sker inte detta, får kollegiet i allmänhet inte kännedom om företaget. Sedan den nya vattenlagen trädde i kraft, har endast något mer än ett år förflutit, och äldre lag är fortfarande tillämplig vid en förrättning där ansökan om förrättningsman gjorts eller förordnande om syneförrättning meddelats före den nya lagens ikraftträdande. Efter ikraftträdandet har

kollegiet fått kungörelse om markavvattningsföretag i endast två fall. Även enligt den äldre vattenlagen anmäldes bara något eller några enstaka fall årligen till kollegiet.

Om man skall utgå från förrättningsmännens bedömning, förekommer således endast ett ytterst litet antal markavvattningsföretag som kan beröra naturvårdsintressen eller andra allmänna intressen. Kollegiet kan inte avgöra riktigheten av denna bedömning. I promemorian synes man emellertid utgå från en annan bedömning i fråga om innebörden och förekomsten av allmänna intressen vid markavvattningsföretag. Frekvensen anmälningar av sådana företag hos kollegiet kan också ställas samman med en iakttagelse som i promemorian redovisas från naturvårdsverkets inventering av våtmarkerna i sydvästra Sverige, nämligen att mer avvattning genom dikning förekommer än som tidigare varit känt och antalet opåverkade våtmarker är försvinnande litet.

Bedömningen av naturvårdsintresset vid ett markavvattningsföretag kan vara svår. En sådan bedömning innefattar inte bara tekniska frågor utan förutsätter ibland ekologiska kunskaper och en överblick över naturvårdens intressen som den enskilde saknar. Som rådgivare och förrättningsmän vid markavvattningsföretag anlitas i stor utsträckning anställda hos lantbruksverket eller jordbrukets organ resp. skogsvårdsstyrelserna. De har visserligen att iaktta även naturvårdens intressen men är naturligen primärt inriktade på jord- resp. skogsbrukets intressen.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till kammarkollegiets uppgift att vid markavvattningsföretag företräda allmänna intressen - varmed då avses intressen som står i motsatsförhållande till exploateringsintresset - har kollegiet inte något att erinra mot en lagstiftning som syftar till ökat skydd åt värdefulla våtmarker. Kollegiet anser sig därför i huvudsak kunna förorda de lagförslag som framläggs i promemorian.

Inordningen av bestämmelsen om tillståndsplikt i naturvårdslagen har emellertid medfört att av bestämmelsen inte kommer att framgå vad som gäller för länsstyrelsens tillståndsprövning. Till skillnad från vattenlagen med sina utförliga regler för tillåtighetsprövningen innehåller den föreslagna paragrafen 18 c ingen vägledning för vare sig sökande eller länsstyrelse. Samma förhållande gäller emellertid 18 § naturvårdslagen. I promemorian hänvisas till 3 § naturvårdslagen, ett stadgande som bara säger att länsstyrelsen vid sin prövning skall ta tillbörlig hänsyn till övriga allmänna och enskilda intressen, som berörs av frågan. Det på s. 3 i promemorian intagna motionsförslaget till en ny 18 a § gav från denna synpunkt bättre ledning för tillämpningen.

På s. 14 i promemorian diskuteras förhållandet mellan naturvårdsintressena och andra allmänna intressen i samband med länsstyrelsens tillståndsprövning. Det förutsätts där att länsstyrelsen, efter att ha prövat företaget enligt naturvårdslagen, skall kunna ge markägaren besked om de andra intressen än naturvårdsintressena, som berörs av företaget. Ett sådant förfarande innebär påtagliga risker för att andra allmänna intressen blir åsidosatta. Man tycks i promemorian - säkerligen med fog - utgå från att ett sådant besked i praktiken blir bestämmande för sökandens bedömning, om allmänna intressen kräver prövning även enligt vattenlagen. För att läns-

styrelsen skall kunna lämna ett besked, som sålunda praktiskt ersätter denna prövning, måste krävas att länsstyrelsen gör en tillfredsställande kontroll av att andra intressen inte föreligger. Sålunda bör länsstyrelsens uttalande förutsätta att länsstyrelsen har hört t. ex. vederbörande fiskeritjänsteman och att denne inte haft några yrkanden. Med hänsyn till att denne fiskeritjänsteman regelmässigt får uttala sig när markavvattningsföretaget prövas enligt vattenlagen borde det inte innebära någon administrativ omgång att också länsstyrelsen begär yttrande av fiskeritjänstemannen. Även företrädare för kulturminnesvärden, som ibland kan ha ett väsentligt intresse i ett markavvattningsföretag, måste höras innan länsstyrelsen lämnar ett besked.

Länsstyrelsernas organisationsnämnd: Utifrån de synpunkter länsstyrelsernas organisationsnämnd (LON) har att beakta, har LON ingen erinran mot förslaget.

LON vill dock peka på en smidigare lösning än den att tillståndsprövning införs. Problemet enligt gällande lag är att - såsom praxis har utvecklats - tolkningen av begreppet arbetsföretag i 20 § naturvårdslagen innebär att länsstyrelsen samrådsvis inte kan totalförbjuda ett arbetsföretag. En lösning är att länsstyrelsen uttryckligen ges möjlighet, enligt 20 §, att stoppa ett arbetsföretag samrådsvis. Ett annat alternativ är att begreppet markavvattning, i detta sammanhang, definieras så att den specifika åtgärden inte innebär ett arbetsföretag utan att den endast skall ses som ett led i annat arbetsföretag, exempelvis skogsbruk.

Svea hovrätt: Ett dubbelt prövningsförfarande som förutsättning för tillstånd att vidta en åtgärd eller starta en verksamhet har alltid ansetts betungande, varför en sådan ordning om möjligt borde undvikas. Under senare år har detta lett till lagstiftningsåtgärder som eliminerat tidigare föreskriven tillåtlighetsprövning enligt såväl vattenlagen som miljöskyddslagen av företag som muddring, fiskodling och värmeutvinningsanläggningar. Det torde i detta läge få krävas särskilda skäl för att beträffande viss typ av vattenföretag införa en dubbelprövning som nu inte förekommer. - Hovrätten konstaterar att den motion som ligger till grund för riksdagens framställning om nu ifrågakommande lagstiftning avstyrkts av så gott som samtliga de instanser som fått den på remiss, att reserverar i jordbruksutskottet avstyrkt motionen samt att i departementspromemorian inte anförts några skäl utöver de av motionärerna åberopade för att en lagstiftning bör komma till stånd.

Det kan mot bakgrund av det anförda till en början vara motiverat att söka bilda sig en uppfattning om i vilken omfattning den framtida markavvattningsverksamheten kan antas komma i konflikt med ett till våtmarkerna knutet naturvårdsintresse.

I det utskottsutlåtande som låg till grund för riksdagens framställning underströks att man vid ett ökat utnyttjande av våtmarker måste ägna särskild uppmärksamhet åt möjligheterna att hävda allmänna miljö- och naturvårdsintressen. Det borde prövas i vad mån de formella rättsreglerna på området gav utrymme för det förstärkta skydd av våtmarkerna som

framstod som nödvändigt om våtmarkerna i ökad utsträckning skulle tas i anspråk för t. ex. ett intensifierat skogsbruk eller utveckling av nya energiformer.

Hovrätten är väl medveten om att de synnerligen omfattande markavvattningsföretag för jordbruksändamål, huvudsakligen sjösänkningar, som har förekommit tidigare många gånger har inneburit att våtmarker som med nutida betraktelsesätt har ett skyddsvärt miljövärde har eliminerats eller utarmats. Denna verksamhet hade emellertid i allt väsentligt till syfte att skaffa fram ny åkermark. Markavvattningsverksamhet i detta syfte kan numera anses ha upphört. Framtida markavvattningsföretag för jordbruksändamål kommer i stället så gott som undantagslöst att beröra enbart redan odlad jord. Endast ett fåtal per år av dessa företag kan antas beröra våtmarker. De markavvattningsåtgärder som numera är helt dominerande för jordbruket är rörläggning av öppna diken och rensningar i markavvattningsföretagens avloppsdiken för att företagen skall kunna bibehållas vid avsett djup. Dessa markavvattningar saknar betydelse för våtmarkerna. Vid organogena jordar kan det dessutom bli nödvändigt att fördjupa avloppsdikena samt på sina ställen utföra kompletterande invallningar. I båda dessa fall kan skyddsvärda våtmarker tänkas bli berörda men endast perifert.

Markavvattning för skogsbruk kan förväntas fortgå i ungefär samma omfattning som för närvarande och framtida utvinning av torv är knappast tänkbar utan markavvattning. Markavvattningsföretag för skogsbruk torde så gott som alltid påverka våtmarker liksom utdikning för torvtäkt.

Vad därefter angår *de nuvarande rättsliga möjligheterna att beakta skyddsvärda naturvårdsintressen i samband med markavvattning* vill hovrätten anföra följande. Jordbruksutskottet har i sitt betänkande velat ifrågasätta om de "formella rättsreglerna på förevarande område" är tillräckligt effektiva för att skydda våtmarkerna. Om därmed avses endast processuella eller även materiella författningsbestämmelser är ej helt klart. Den nya vattenlagen har emellertid infört en materiell tillåtlighetsprövning för dikningsföretag; denna typ av markavvattning ansågs tidigare så nyttig och ofarlig ur allmän synpunkt att någon tillåtlighetsbedömning på grundval av beräknad båtnad och skada eller intrång på allmänt intresse inte behövdes. Vidare måste förutsättas att den mer allsidiga tillåtlighetsbedömningen som i den nya vattenlagen införts för alla typer av markavvattningsföretag ger ökat utrymme för hänsynstagande till allmänna intressen som naturvården. När det gäller att freda speciellt skyddsvärda objekt mot markavvattning föreligger redan nu omfattande rättsliga möjligheter. Våtmarker som redovisats i CW-listan förefaller lämpligen böra skyddas genom förordnande enligt naturvårdslagen. Ingrepp i dessa liksom i varje annat skyddsvärt objekt kan vidare förbehållas regeringens prövning enligt vattenlagen. - Hovrätten vill här ännu en gång understryka att de nya markavvattningsföretag som berör våtmarker enligt definitionen i departementspromemorian kan förväntas inskränka sig till ett fåtal om året. Härtill kommer att hotet mot naturvårdsintresset enligt det tidigare anförda i allt väsentligt kommer från markavvattning för

torvtäkt och skogsbruk. Den förstnämnda typen av företag har undantagits från den nu föreslagna prövningen av länsstyrelsen, eftersom sådan prövning ändå skall ske enligt annan lagstiftning. Att markavvattning för skogsbruk hittills i betydande omfattning genomförts utan prövning enligt vattenlagen säger självfallet ingenting om möjligheterna att värna om naturvårdsintresset vid en prövning av dessa företag enligt vattenlagen.

I departementspromemorian ges inget exempel på att naturvårdsintresset i fråga om våtmarker under senare år på ett oriktigt sätt fått stå tillbaka för andra intressen vid tillståndsprövning enligt vattenlagen. Hovrätten har inte heller från sin erfarenhet något exempel på att tillåtligheten av ett markavvattningsföretag varit beroende av vilken vikt man tillmätt våtmarksintresset, annat än i mål där sistnämnda intresse varit knutet till mycket begränsade arealer i periferin av en omfattande våtmark som Kvismaren.

Jordbruksutskottet har emellertid uttalat att det är nödvändigt att *förstärka det rättsliga skyddet för våtmarkerna* om dessa i ökad utsträckning skall tas i anspråk för exempelvis intensifierat skogsbruk eller utveckling av nya energiformer. Enligt hovrättens mening måste detta behov bedömas på grundval av den antagliga framtida markavvattningsverksamheten och dess förhållande till våtmarkernas naturvärden samt de redan nu existerande rättsliga möjligheterna att skydda dessa naturvärden vid markavvattning. Av vad ovan anförts torde framgå att hovrätten ansluter sig till utskottets bedömning att den framtida markavvattningen för skogsbruk och torvtäkt kan medföra risk för naturvårdsintressen i anknytning till våtmarker. I anslutning härill vill dock hovrätten understryka att få andra markavvattningsföretag medför någon sådan risk *samt att* ytterst få av de våtmarker som i promemorian bedöms som skyddsvärda lär komma att beröras av framtida markavvattningsföretag, med undantag för mossar med utvinningsvärd torv. Hovrätten vill hävda att den av utskottet påtalade nödvändigheten av förstärkt våtmarksskydd egentligen bara föreligger vid markavvattning för skogsbruk. Vid denna typ av markavvattning skulle naturvårdsintresset säkerligen ha bättre möjligheter att hävda sig, om blott företaget prövades enligt vattenlagen. Att åstadkomma en ökad frekvens av sådan prövning ligger i linje med utskottets hemställan om översyn av de "formella" rättsreglerna men har ej upptagits i departementspromemorian. Om nuvarande praxis att underlåta vattenlagsprövning av markavvattning för skogsbruk tillåts fortgå, kan självfallet en tillåtlighetsprövning av länsstyrelsen medföra ett förstärkt skydd för våtmarker.

Det kan enligt hovrättens mening inte vara rimligt att införa ett dubbelt prövningsförfarande för *alla* markavvattningsföretag - även dem som är helt utan betydelse ur nu aktuell naturvårdssynpunkt - bara för att göra det möjligt att påverka tillståndsgivning och utformning av det *fåtal* markavvattningsföretag som skulle kunna komma i konflikt med verkligt skyddsvärda våtmarksintressen. Det avsedda skyddet för våtmarkerna kan ernås på ett mer adekvat och enkelt sätt, exempelvis genom skyddsförordnande enligt naturvårdslagen eller förbehåll enligt vattenlagen om regeringsprövning beträffande de verkligt skyddsvärda objekten. Under angivna omständigheter framstår den föreslagna dubbelprövningen som onödig och

klart olämplig. Härtill kommer att länsstyrelsernas resurser inte torde medge någon reell prövning av projekt av någon omfattning. En sådan prövning fordrar ingående tekniska och ekonomiska utredningar, av markavvattningskunnig personal, av den art som framtas vid markavvattningsförrättningar enligt vattenlagen. Med den i departementspromemorian förutsatta handlägningsordningen skulle denna utredning göras först sedan länsstyrelsen träffat sitt avgörande.

Hovrätten kan inte heller ansluta sig till en värdering som sätter intresset av att bevara våtmarker framför varje annat legalt samhällsintresse att utnyttja dessa. Vid en markavvattningsförrättning enligt vattenlagen, liksom vid företagets eventuella fortsatta prövning i domstol, göres en avvägning mellan olika intressen. Härvid kan ifrågakomma att av hänsyn till naturvårdsintresset förklara företaget otillåtligt men även att av samma skäl ge det ett från ansökan inskränkt eller på annat sätt modifierat utförande. En tillståndsprövning av länsstyrelsen i enlighet med departementsförslaget däremot skulle uttryckligen ha till syfte att tillvarata naturvårdsintresset och kan förutsättas komma att ensidigt beakta detta intresse på andra intressens bekostnad. Hovrätten vill ifrågasätta om en sådan prioritering av naturvårdsintresset verkligen åsyftas. För hovrätten framstår den som omotiverad och medförande risk för sakligt obefogade inskränkningar i möjligheten att på mest ändamålsenligt sätt utnyttja våtmarkerna.

Under hänvisning till det anförda avstyrker hovrätten departementsförslaget om att införa en tillståndsprövning av länsstyrelsen för markavvattningsföretag. I andra hand föreslår hovrätten att en sådan prövning begränsas till att avse markavvattning för skogsbruk.

Sveriges lantbruksuniversitet: Sveriges våtmarker är en tillgång för olika slag av användning likaväl som andra markslag. Många våtmarker har som kategori kommit att skattas särskilt högt som skyddsvärda naturvårdsobjekt. De har därigenom också tilldelats ett lämpligt skydd. En förutsättning för att skyddsvärdet skall kunna bedömas är, att de olika objekten är väl kända och karakteriserade. För närvarande är detta endast delvis fallet. En förstärkning av naturskyddet på detta område är därför mest betjänt av en starkt utökad, systematisk inventering av landets våta marker. Det förslag till komplettering av NVL som nu föreslås har föga effekt så länge kunskaperna om våtmarkernas kvalitet är så tunn som i nuläget. Förslaget innebär i huvudsak bara en ökning av det regelsystem som redan är i funktion, utan att skapa någon nämnvärd förstärkning av naturskyddet. Med den måttliga omfattning som dikning för närvarande har inom jord- och skogsbruk, särskilt rörande objekt som omfattas av VL:s bestämmelser, är det ingen orsak att påskynda införandet av ytterligare regleringar. Det är väsentligare att följa och värdera effekterna av redan gällande förordningar.

SLU anser att den föreslagna dubbelprövningen av markavvattningsföretagen ej är förenlig med ett rationellt handlägningsförfarande. I första hand bör resultaten av de lagskärpningar som genomförts på området under 1984 inom ramen för vattenlagen och lagen om skötsel av jordbruksmark utvärderas.

Om det trots allt bedöms angeläget att ytterligare stärka länsstyrelsernas

möjligheter att bevaka skador på naturmiljön kan detta lämpligen ske genom att införa generell skyldighet att till länsstyrelsen anmäla planerad markavvattning, med undantag för detaljdränering genom täckdikning, om det föreligger sannolika skäl att företaget ej leder till skador på naturmiljön. Lämpligen kan detta ske genom tillägg i naturvårdslagens 20 §. Länsstyrelsen får därmed kännedom om all markavvattning och har möjlighet att fungera som rådgivande rörande naturmiljön. Länsstyrelsen kan då också meddela föreläggande om prövning enligt vattenlagen om de anser detta erforderligt. Tillståndsprövningen kan på så sätt ske i ett sammanhang inom vattenlagens ram och med samtidigt beaktande av alla berörda intressen. Länsstyrelsen slipper ifrån den övergripande bedömning som en tillståndsprövning enligt 3 § naturvårdslagen medför enligt det framlagda förslaget. Markavvattningsföretag kan vara komplicerade och kräva omfattande sakkunskap och tekniskt utredningsunderlag om ett avvägt beslut skall kunna fattas.

Om naturmiljön trots den skärpta vattenlagen anses för svagt hävdad, bör lagreglerna i den nyligen antagna vattenlagen skärpas.

Länsstyrelsen i Kronobergs län: Länsstyrelsen gjorde den 30 december 1983 en framställning till regeringen om handläggningen av ärenden rörande våtmarksdikningen för virkesproduktion. Bakgrunden till framställningen var främst att de nuvarande bestämmelserna rörande våtmarksdikning för virkesproduktion uppfattades som orationella av både skogsvårdsstyrelsen och länsstyrelsen. Därför föreslogs vissa åtgärder beträffande bl. a. regelsystemet, så att våtmarksdikning i skogsmark så långt möjligt skulle kunna prövas ur såväl skogsvårds- som naturvårdssynpunkt enligt skogsvårdslagstiftningen.

Länsstyrelsen anser i konsekvens därmed att markavvattningsföretag som endast berör skogsmark enligt skogsvårdslagens definition bör kunna undantas från tillståndsplikten. Anmälningsskyldigheten till skogsvårdsstyrelsen skulle dock kvarstå beträffande sådana företag. Detta system leder till avsevärt färre tillståndsärenden för länsstyrelsen, särskilt på längre sikt, jämfört med det remitterade förslaget.

Vad gäller markavvattningsföretag för jordbruksändamål bedömer länsstyrelsen att endast ett fåtal kommer att utföras utan prövning även enligt vattenlagen, eftersom de oftast berör även enskilda intressen. Det föreslagna systemet bör därför knappast innebära någon nackdel ur rationalitetssynpunkt, eftersom länsstyrelsen ändå i regel måste ta ställning i dessa ärenden redan nu.

För markavvattningsföretag, som berör våtmark som inte är att hänföra till skogsmark eller jordbruksmark, bör tillståndsplikt enligt naturvårdslagen införas. I dessa ärenden, som med den av länsstyrelsen föreslagna ansvarsfördelningen skulle bli ganska få, skulle handläggningen bli avsevärt effektivare än vad som är möjligt med nuvarande bestämmelser.

Länsstyrelsen anser sammanfattningsvis att det nuvarande regelsystemet för markavvattningsföretag inte fungerar bra och förändringar av det slag som framförs i det remitterade förslaget tillstyrks därför.

Länsstyrelsen föreslår dock, i likhet med vad som tidigare framförts, att

markavvattningsföretag i ren skogsmark undantas från tillståndsplikten. Skogsvårdslagen bör därför ändras så att dessa företag kan hanteras som anmälningsärenden enligt skogsvårdslagstiftningen och att därvid skogsvårdslagen 21 § om naturvårdshänsyn kommer att tillämpas.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Länsstyrelsen har ingen erinran mot den slutliga utformningen av den föreslagna regleringen om tillståndsprövning av markavvattningsföretag. Lagförslaget tillstyrkes därför.

Länsstyrelsen vill dock föreslå att ett tillägg görs i 25 § naturvårdsförordningen så att paragrafen (första stycket) även gäller markavvattningsföretag.

Länsstyrelsen i Värmlands län: Att med de alltmer begränsade personella resurser som i dag står länsstyrelsen till buds behöva förordna om reservat i skyddsvärda våtmarker är orealistiskt. Förordnande kan endast bli förbehållet de allra mest skyddsvärda objekten.

Ett stort antal i och för sig skyddsvärda våtmarksområden löper därmed risk att negativt påverkas.

Mot bakgrund härav anser länsstyrelsen förslaget i föreliggande promemoria välbetänkt och motiverat.

I promemorian föreslås att skyddsdikning inte skall omfattas av regler om tillståndsplikt. Länsstyrelsen delar denna uppfattning men vill samtidigt peka på att skyddsdikning i anslutning till översilningsmark, sumpskog, mosslagg etc. kan utgöra ett hot mot höga bevarandevärden.

Länsstyrelsen i Västerbottens län: Länsstyrelsen tillstyrker införandet av en förprovning av markavvattningsföretag i huvudsak i enlighet med föreliggande förslag.

Beträffande s. k. skyddsdikning föreslår länsstyrelsen en mindre justering av förslaget i enlighet med följande.

De gemensamma erfarenheter länsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län har av ca 5 års samråd enligt 20 § NVL om våtmarksdikning för skogsproduktion är att det i många fall är svårt att dra skarpa gränser mellan skyddsdikning och produktionshöjande skogsdikning. Det har också visat sig att effekterna på nedströms liggande våtmarker, sjöar och vattendrag vid skyddsdikning i stort sett är av samma slag som de som uppkommer vid produktionshöjande dikningsföretag.

Länsstyrelsen föreslår med hänsyn till vad som ovan anförts att länsstyrelsen även ges möjlighet att föreskriva tillståndsprövning enligt 18 c § NVL för skyddsdikning i de fall "det föreligger sannolika skäl att företaget leder till skador på naturmiljön".

Länsstyrelsen i Örebro län: Länsstyrelsen finner att det förslag till tillståndsplikt som nu utarbetats på riksdagens uppdrag är ändamålsenligt utformat för att uppnå målet med ett förbättrat skydd för våtmarkerna utan alltför komplicerad prövning eller onödig dubbelprövning.

Enligt länsstyrelsens uppfattning bör handläggningen av tillståndsärendena enligt naturvårdslagen kunna belysa även andra allmänna intressen

på ett sådant sätt att den sökande skall kunna bedöma om provningsplikt enligt vattenlagen föreligger eller ej. I det stora flertalet fall kommer det sannolikt endast att erfordras provning enligt naturvårdslagen om det inte finns motsäende enskilda intressen. Eftersom provning enligt naturvårdslagen förutsätts kunna ske under enklare former och tidigare i planeringsprocessen än enligt vattenlagen, kan därigenom en förenkling uppnås samtidigt som naturvårdens möjligheter att bevaka de oskadade och värdefulla våtmarkerna förbättras.

Länsstyrelsen tillstyrker att förprovning av vattenavledningsföretag inför i naturvårdslagen i enlighet med framlagt förslag.

Lantbrukarnas Riksförbund: LRF konstaterar att Sverige omfattar betydande våtmarksarealer. Enligt riksskogstaxeringen är arealen drygt 7 miljoner hektar. I statens naturvårdsverks våtmarksinventering utpekas 3 600 våtmarksområden såsom skyddsvärda, omfattande 800 000 hektar. Cirka 300 av dessa områden är särskilt skyddsvärda.

Enligt förbundets bedömning kommer under 1980-talet Sveriges åkerareal att hållas i stort sett oförändrad. Marginellt kan ske nyodling för att erhålla bättre arronderingsförhållanden. Torrläggning av våtmarker för att erhålla utökat produktionsunderlag för livsmedel erfordras inte. Däremot behövs ständigt ett underhåll och en förbättring av markavvattningen för att hålla landets nuvarande åkerareal i god hävd. Härvid berörs främst våtmarker i anslutning till åkermarker inom samlade jordbruksområden. LRF vill understryka det angelägna i att inte erforderliga torrlägningsåtgärder avseende befintlig åkermark onödigtvis försvåras.

Dikning av våtmarker för skogsproduktion har sedan länge pågått i Sverige. Härigenom har åstadkommit en angelägen ökning av skogsarealen ävensom av tillgången till vedråvaror. Skogsstyrelsen har bl. a. med utgångspunkt från virkesförsörjningsutredningen upprättat ett långsiktigt program för dikning inom skogsbruket. Härvid har naturvårdsintresset beaktats.

I samband med att riksdagen 1979 antog ny skogsvårdslag (1979:429) beslutade regeringen om generell skyldighet att via skogsvårdsstyrelsen anmäla våtmarksdikning till samråd enligt 20 § naturvårdslagen och 23 § naturvårdsförordningen. Dikning bör, enligt skogsstyrelsens tillämpningsföreskrifter, helt eller delvis undvikas på sådana våtmarker som är särskilt skyddsvärda. För sådana våtmarker utgår heller inget statsbidrag för skogsdikning. LRF konstaterar mot bakgrund av det sagda att väl fungerande rutiner för samråd mellan skogsvårdsstyrelsen och länsstyrelserna tillskapats och även vinner tillämpning så vitt gäller markavvattningsåtgärder inom skogsbruket. Enligt förbundets förmenande är rådande ordning ur allmän synpunkt fullt tillfredsställande.

Någon motsvarighet till samrådet enligt 23 § naturvårdsförordningen finns inte vid markavvattning för jordbruksändamål. Genom de ändringar som nyligen företagits i lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark (skötsellagen), har emellertid lantbruksnämnderna fått ett ökat ansvar för frågor om naturvårdshänsyn inom jordbruket. Vattenlagens provningsregler och lantbruksnämndernas rådgivande verksamhet torde vara till-

räckligt skydd för de allmänna intressena härvidlag. LRF vill i sammanhanget peka på den tillståndsplikt för vattenföretag som återfinns i gällande vattenlag. I vattendomstols prövning ingår att naturvårdsintressen skall beaktas. Den föreslagna tillståndspliktsregeln enligt naturvårdslagen innebär att man inför en dubbelprövning av markavvattningsföretag. Det blir här fråga om en verklig dubbelprövning eftersom verkningarna av ett och samma företag från naturvårdssynpunkt skall bedömas både enligt vattenlagen och naturvårdslagen. I motsats till förslagsställarna anser LRF att dubbelprövningen kan bli både betungande och byråkratisk. Därför skulle tillstånd enligt vattenlagen inte behövas annat än i speciella fall. LRF anser att grunderna härför är dåligt utvecklade.

Av utredningen framgår vidare att om prövning enligt naturvårdslagen utmynnar i ett tillstånd torde markägaren därför kunna göra den bedömningen att det är uppenbart att inte allmänna intressen skadas. Innan han gör denna bedömning bör han samråda med länsstyrelsen i dess egenskap av tillsyningsmyndighet enligt vattenlagen.

Naturvårdsplaner upprättas löpande av landets länsstyrelser. Medels dessa rullande planer kan värdefulla våtmarker redovisas och kombineras med förslag till skyddsåtgärder med stöd av naturvårdslagen. Inventeringarna underlättar samtidigt länsstyrelsernas behandling av torvtäktsärenden och ärenden om samråd för dikning enligt naturvårdslagens 18 och 20 §§. Dessa planer möjliggör ställningstagande till separata skydd enligt exempelvis 7 § naturvårdslagen (naturresevat).

Sammanfattningsvis konstaterar LRF att gällande lagstiftning och praxis ger vedebörande myndigheter fullgoda möjligheter att skydda angelägna våtmarker. Myndighetsinflytandet över markavvattningsföretag är redan i dag mycket betydande. Att införa ytterligare tillståndsregler leder således knappast till att våtmarksskyddet förbättras.

LRF kan för sin del heller inte acceptera att nya tillåtlighetsregler införs i naturvårdslagen med verkan att markägars rätt till ersättning för hinder i pågående markanvändning går förlorad. Enligt förbundets uppfattning utgör i vart fall normala rationaliseringsåtgärder - såsom t. ex. markavvattning inom skogsbruket och jordbruket - ett led i pågående markanvändning.

LRF avstyrker i promemorian upptaget lagförslag.

Svenska Cellulosa- och Pappersbruksföreningen: Skogliga våtmarker, dvs. relativt torra gräs- och rismyrar med ett befintligt någorlunda tätt träd- eller plantbestånd samt s. k. försumpad skogsmark, innehåller en betydande virkesproduktionspotential. Samtidigt behövs för frigörande av denna potential betydande ekonomiska insatser i form av kompletterande dikning, gödsling och iståndsättande beståndsåtgärder.

De aktuella arealerna är också i betydande grad redan tidigare dikade om än på ett sätt som ej varit fullt tillräckligt för beståndets utveckling. Efter olika inventeringar har man med förvåning konstaterat att sådana arealer förekommer långt vanligare än som tidigare varit känt. Det bör dock påpekas att för skogsbruket är detta förhållande naturligtvis inte obekant. Inventeringarna konstaterar också att våtmarker är ett vidsträckt och

synnerligen varierande begrepp. De våtmarkstyper som är av intresse för skoglig virkesproduktion omfattar bara en viss del av dessa typer. Öppna blöta fågelmyrar och andra säregna typer med särskilda naturvärden är inte av intresse ur skoglig synpunkt. En uppodling av sådana typer innebär betydande biologiska svårigheter med mycket osäkra resultat samt dessutom orealistiska kostnadsinsatser.

Det är vår uppfattning att dikning av skogliga våtmarker med redan befintligt men stagnerat plant- eller trädbestånd innebär en vitalisering och berikning av hela ekosystemet såväl ur fauna som florasynpunkt. För dessa våtmarkstyper gäller därför inte det generaliserande påståendet på sidan 11 i promemorian: "De åtgärder som utförs för markavvattning påverkar landskapsbilden samt förändrar naturmiljön på ett sådant sätt att livsbetingelserna för djur och växter som är anpassade till våtmarksmiljön förstörs eller försämras." Påståendet är naturligtvis fullt giltigt för flera andra våtmarkstyper.

Beträffande de skogliga våtmarkerna finns idag en etablerad rutin inne- bärande samråd med länsstyrelserna via anmälning av objekt till skogs- vårdsstyrelsen. Det är vår erfarenhet att denna form fungerar utmärkt och att god kompetens för bedömning och rangordning av såväl naturvärden som skogsbruksvärden successivt etablerats på dessa myndigheter. Urval av objekt för anmälning sker i regel med stor hänsyn till redan utförda inventeringar och i förberedande samråd med berörda handläggare. Det är vår erfarenhet att hänsyn alltid tagits till de särskilda synpunkter och önskemål ur naturvårdssynpunkt som framförts. Vi utgår därför ifrån att när naturvårdsverket enligt sid. 3 menar "att det i många fall varit svårt att med tillräcklig styrka hävda naturvårdsintressen i samband med torrlägg- ningsföretag" detta måste avse andra typer av företag än virkesproduktion på skogliga våtmarker. Om så ändå inte är fallet måste man tyda det så att naturvårdsintressena i dessa särskilda fall trots allt förmodligen inte varit särskilt starka och välmotiverade.

Mot ovanstående bakgrund vill vi föreslå att undantag för föreslagen tillståndsprövning enligt NVL generellt skall ges för företag som avser virkesproduktion på skogliga våtmarker. Begreppet skogliga våtmarker bör härvid relativt enkelt kunna preciseras varvid ett kriterium t. ex. bör vara ett befintligt bestånd av viss definierad beskaffenhet.

Förslaget innebär att nuvarande väl fungerande former ej störs och att onödig byråkratisering undviks i en fråga där en lagändring i praktiken inte skulle medföra någon egentlig skillnad i de slutliga objektsvalen.

Svenska Naturskyddsföreningen: Föreningen konstaterar att förslaget till sin innebörd ligger mycket nära förslag som föreningen själv framfört i flera sammanhang. Föreningen välkomnar och tillstyrker förslaget.

2. RESURSER, KOSTNADER

Lantbruksstyrelsen: Lantbruksstyrelsen delar inte uppfattningen att lant- bruksnämndernas befattning med ovan redovisade yttranden kan ske utan nämnvärt merarbete. Enligt styrelsens bedömning medför förslaget på

jordbrukets område att flera hundra ärenden per år skulle bli föremål för förprovning enligt naturvårdslagen till en arbetsinsats för lantbruksnämnderna om 4–6 årsverken per år.

Kunskapen inom länen vad gäller naturvårdens intressen finns samlad hos länsstyrelserna. Det föreslagna utredningsförfarandet innebär att lantbruksnämnderna i flertalet fall måste bedriva arbetet tillsammans med länsstyrelsens personal. Denna personal måste dessutom såvitt styrelsen förstår pröva nämndens yttrande innan länsstyrelsen fattar beslut. Enligt lantbruksstyrelsens uppfattning är det att föredra att länsstyrelsen svarar för naturvårdsutredningen i ärendet. Styrelsen avstyrker därför det föreslagna utredningsförfarandet.

Skogsstyrelsen: I promemorian diskuteras arbetsbelastningen till följd av tillståndsplikten. Det anses att skogsvårdsstyrelsernas arbete med att bedöma även naturvärdena inte skulle leda till nämnvärt merarbete. Skogsstyrelsen delar inte denna uppfattning. Den skogliga lämpligheten kan i de flesta fall bedömas snabbt och utifrån uppgifter i t. ex. skogsbruksplaner vars omfattning ökar i snabb takt. Utkrävande av naturvårdshänsyn förutsätter väl underbyggda skäl och alltid besök i fält. Skogsvårdsstyrelserna ägnar f. n. ca 400 tjänstgöringsdagar per år åt samrådsförfarandet vid ca 1 500 dikningsföretag. Skogsstyrelsen bedömer att antalet dagar vid tillståndsprövning måste minst fördubblas, kanske tredubblas. Kostnadsökningen blir 0,5–1 milj. kr. per år.

Eftersom inga avgifter föreslås får det antas att tillståndsprövningen enligt NVL skall betalas av det allmänna varvid tillståndet är förenat med en mindre avgift för sökanden enligt expeditionskungörelsen. Skogsvårdsstyrelsernas dagar för samråd finansieras ur anslaget D3 Skogsvårdsstyrelserna: Myndighetsuppgifter. Enligt anvisningarna för AF 1986/87 skall för detta anslag redovisas en minskning med 5% under en treårsperiod dvs. med ca 5000 myndighetsdagar för skogsvårdsstyrelserna. Under dessa förhållanden anser inte skogsstyrelsen att ett ytterligare behov av 400–800 dagar för tillståndsprövning är en rimlig prioritering med hänsyn till andra viktiga verksamheter som organisationen ålagts att utföra.

Domänverket: Enligt domänverkets mening underskattas i promemorian det merarbete, som tillståndsprövningen enligt NVL skulle medföra. En formell tillståndsprövning ställer trots allt andra krav på handläggningen och är mera arbetskrävande än ett enkelt samrådsförfarande.

Länsstyrelsen i Kronobergs län: En tillståndsprövning enligt naturvårdslagen av alla markavvattningsföretag, (uppskattningsvis ca 300 ärenden per år i Kronobergs län), skulle till en början innebära en avsevärt ökad arbetsbelastning för länsstyrelsen.

På längre sikt kommer tillsynen över bl. a. efterlevnaden av lämnade tillstånd att kräva ökade resurser. Länsstyrelsen är angelägen om att framhålla skillnaden i behovet av tillsyn mellan tillståndsprövning och anmälningsförfarande.

Länsstyrelsen i Västerbottens län: De föreslagna ändringarna kommer att innebära viss ökad arbetsbelastning för länsstyrelsen. Länsstyrelsen avser dock att tillsammans med skogsvårdsstyrelsen och lantbruksstyrelsen söka utveckla rationella och tidsbesparande rutiner för handläggning av markavvattningsföretag enligt NVL.

Prop. 1985/86: 159

Länsstyrelsen i Örebro län: Länsstyrelsen bedömer att den föreslagna tillståndsprövningen kommer att kräva något större resurser än nuvarande samrådsförfarande. I gengäld kommer sannolikt länsstyrelsens insatser vid prövning av vattenavledningsföretag enligt vattenlagen att minska, varför den totala resursåtgången inte påverkas alltför mycket.

De remitterade förslagen

1 Förslag till

Lag om ändring i naturvårdslagen (1964: 822)

Härigenom föreskrivs i fråga om naturvårdslagen (1964: 822)¹

dels att 5, 20 och 37 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 18 c §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 §

Angående nationalparkers vård och förvaltning förordnar regeringen.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer *äger* för varje särskild nationalpark meddela de föreskrifter beträffande rätten att färdas över nationalparken eller *eljest* vistas där *ävensom* angående ordningen i övrigt inom området, som *finnas erforderliga* för att *trygga* ändamålet med nationalparken.

Angående nationalparkers vård och förvaltning förordnar regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer*.

Regeringen eller *den* myndighet som regeringen bestämmer *får* för varje särskild nationalpark meddela de föreskrifter beträffande rätten att färdas över nationalparken eller *annars* vistas där *och även* angående ordningen i övrigt inom området, som *behövs* för att *tillgodose* ändamålet med nationalparken.

18 c §

Åtgärder som utförs för att avvattna mark, för att sänka eller tappa ur en sjö eller för att skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål (markavvattning), får inte vidtas utan länsstyrelsens tillstånd. Tillstånd till detaljdränering genom täckdikning krävs dock endast om det föreligger sannolika skäl att företaget medför menlig inverkan på naturmiljön.

Tillstånd behövs inte för markavvattning som sker i samband med täkt av torv vartill tillstånd har lämnats enligt lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter m.m. Tillstånd behövs inte heller för att utföra rensningar för att bibehålla vattnets djup eller läge.

¹ Lagen omtryckt 1974: 1025.

Om en markavvattning inte skulle medföra någon menlig inverkan på naturmiljön inom ett område, får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, länsstyrelsen beträffande detta område föreskriva undantag från skyldigheten att söka tillstånd enligt första stycket.

Ett tillstånd till markavvattning skall förenas med de villkor som behövs för att begränsa eller motverka menlig inverkan på naturmiljön av företaget.

20 §²

Kan arbetsföretag, som ej omfattas av tillståndstvång enligt 18 eller 19 §, komma att väsentligt ändra naturmiljön, skall, innan företaget utföres, samråd ske med länsstyrelsen. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan föreskriva att inom landet eller del därav anmälan för samråd alltid skall göras i fråga om särskilda slag av arbetsföretag.

Beträffande arbetsföretag som sägs i första stycket *äger* länsstyrelsen förelägga företagaren att vidtaga de åtgärder som *finnas erforderliga* för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön.

Bestämmelserna i denna paragraf *skola* ej avse bebyggelse inom område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan, och ej heller företag vartill tillstånd lämnats enligt vattenlagen (1983:291) eller miljöskyddslagen (1969:387).

Kan arbetsföretag, som ej omfattas av tillståndstvång enligt 18, 18 c eller 19 §, komma att väsentligt ändra naturmiljön, skall, innan företaget utföres, samråd ske med länsstyrelsen. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan föreskriva att inom landet eller del därav anmälan för samråd alltid skall göras i fråga om särskilda slag av arbetsföretag.

Beträffande arbetsföretag som sägs i första stycket *får* länsstyrelsen förelägga företagaren att vidtaga de åtgärder som *behövs* för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön.

Bestämmelserna i denna paragraf *skall* ej avse bebyggelse inom område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan, och ej heller företag vartill tillstånd lämnats enligt vattenlagen (1983:291) eller miljöskyddslagen (1969:387).

37 §³

Till böter eller fängelse i högst sex månader dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot förbud eller föreskrift som meddelats enligt 5, 8, 10, 11 eller 14 §, 16 § andra stycket eller 19 §,

2. bryter mot 16 § första stycket första punkten eller, om ej gärningen är ringa, mot 16 § första stycket andra punkten,

3. bryter mot 17 § andra stycket, om ej gärningen är ringa.

² Senaste lydelse 1983: 654.

³ Senaste lydelse 1982: 1097.

4. utför täkt i strid mot 18 § eller åsidosätter villkor som är förenat med tillstånd till täkt,

4. utför täkt eller markavvattningsåtgärd utan att ha behövt tillstånd enligt 18 eller 18 c § eller bryter mot villkor eller föreskrifter som har meddelats i samband med sådant tillstånd.

5. underlåter att fullgöra skyldighet som föreskrivits med stöd av 18 a § eller 20 § första stycket,

6. bryter mot 22 § första eller tredje stycket eller mot föreskrift som meddelats i samband med medgivande enligt tredje stycket.

7. åsidosätter stadgandet i 23 §, om ej gärningen sker på plats, till vilken allmänheten icke äger tillträde eller har insyn, eller gärningen är ringa, eller

8. uppför vilthägn i strid mot 24 a § eller åsidosätter villkor som är förenat med tillstånd till vilthägn.

Utbyte av brott som avses i första stycket 4 skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart obilligt.

Utbyte av brott som avses i första stycket 4 skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart oskäligt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

Beträffande markavvattningsföretag, för vilka ansökan om förordnande av förrättningsman att handlägga förrättning enligt vattenlagen (1983: 291) eller motsvarande äldre bestämmelser har inkommit till länsstyrelsen före ikraftträdandet, gäller äldre bestämmelser.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1986: 000) om ändring i naturvårdslagen (1964: 822)

Härigenom föreskrivs att 3 § naturvårdslagen (1964: 822) i paragrafens lydelse enligt lagen (1986: 000) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Vid prövning av frågor som rör naturvård skall tillbörlig hänsyn tas till övriga allmänna och enskilda intressen. Härvid skall lagen (0000: 000) om hushållning med naturresurser m. m. tillämpas.

Beslut i frågor som avses i 7–11 §§, 13 §, 18 § första, andra och fjärde styckena, 19 § samt 20 § andra stycket får inte meddelas i strid mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Beslut i frågor som avses i 7–11 §§, 13 §, 18 § första, andra och fjärde styckena, 18 c §, 19 § samt 20 § andra stycket får inte meddelas i strid mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

¹ Nuvarande lydelse enligt prop. 1985/86: 90.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde den 11 mars 1986

Närvarande: f.d. justitierådet Hult, regeringsrådet Dahlman, justitierådet Gad.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 6 mars 1986 har regeringen på hemställan av statsrådet Johansson beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i naturvårdslagen (1964: 822),
2. lag om ändring i lagen (1986: 000) om ändring i naturvårdslagen (1964: 822).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Mats Ericsson.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 mars 1986

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Leijon, Hjelm-Wallén, Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hultström, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Dahl

Proposition om ändring i naturvårdslagen (1964: 822) m. m.

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande (beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 6 mars 1986) över förslag till

1. lag om ändring i naturvårdslagen (1964: 822),
2. lag om ändring i lagen (1986:000) om ändring i naturvårdslagen (1964: 822).

Föredraganden upplyser att lagrådet har lämnat lagförslagen utan erinran och hemställer att regeringen, efter vissa redaktionella ändringar, föreslår riksdagen att anta förslagen.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

